

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

Історичний факультет

Кафедра історіографії, джерелознавства та археології

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до дипломної роботи

бакалавра

на тему «Життя та творчість художника І. І. Базилевського»

Виконала: студентка IV курсу
денної форми навчання
напряму підготовки (спеціальності)
032 «історія та археологія»
Кейс Серафима Денисівна

Керівник: к. і. н., доц.
Павлова Ольга Григорівна

Рецензент: д.і.н., проф.
Каплін Олександр Дмитрович

Харків – 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Життя та творчість художника І. І. Базилевського	12
РОЗДІЛ 2. Особистість художника І. І. Базилевського в мистецькому просторі України	33
ВИСНОВКИ	63
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	66
ДОДАТКИ	74
РЕЗЮМЕ.....	90

ВСТУП

Образотворче мистецтво має важливе значення для становлення, виховання та усвідомлення загальнолюдських цінностей для кожної особистості. Мистецтво віддзеркалює певні ідеали та настрої суспільства, його стани в окремі періоди на окремих територіях. Так, в свою чергу, мистецтво також має важливе значення для створення особистісної сталої системи цінностей.

Кожна епоха вносить певні стилістичні зміни, кожен художник, оволодіваючи художньою майстерністю, виробляє притаманну йому художню манеру. Але він продовжує художні традиції та вписує в загальну історію розвитку мистецтва нові сторінки.

Художник завдяки образним штрихам відображає певний час з суспільними особливостями, поглядами та мріями, які йому притаманні. Мистець в процесі становлення своєї художньої манери навчається та досягає успіхів завдяки досвіду минулих поколінь. Так, досліджуючи життя та творчість художника Івана Базилевського можливо простежити особливості змін у часі на певних територіях України. Художник в процесі своєї творчої діяльності розкривав та розвивав художні традиції Криму та сюжетні композиції у мистецтві Донецького регіону. В творчості Базилевського можна простежити поєднання двох різних регіонів та проаналізувати деякі моменти з культурно-мистецького життя цих регіонів в певні періоди, які так чи інакше пов'язані із творчою діяльністю художника.

Вивчення творчості сучасних митців є таким же актуальним, як і попередніх епох. В сучасному образотворчому мистецтві достатньо майстрів пензля, графічних та скульптурних технік, які заслуговують не лише на споглядання їх творів, але і на глибокий всебічний аналіз їхньої творчості. До такої плеяди сучасних митців належить і постать українського живописця, графіка, скульптора, поета Івана Івановича Базилевського. Його діяльність викликає великий інтерес і актуальним на часі є всебічне вивчення його

творчості та впливу на формування загальноукраїнського культурно-мистецького простору.

Іван Іванович Базилевський (нар. 1935) – радянський та український художник, видатна непересічна особистість, член Спілки художників СРСР з 1971 року та Національної Спілки художників України з 1991 року.

Розкриваючи особливу творчу манеру митця необхідно підкреслити, що в формуванні та становленні не тільки життєвих, а також і творчих поглядів Івана Івановича Базилевського відіграли велику роль кримські та донецькі сюжети. Кримській півострів виховував у митці світле відношення та прагнення до мистецтва. Дитинство Базилевського проходило в душевній єдності з кримською природою, яскравим доказом цього слугують живописні праці художника. Донецький регіон, в якому художник проживає та втілював у життя творчі задуми, мав великий вплив на художню манеру митця.

Художник І. Базилевський – багатогранна особистість, яка приділяє значну увагу і виставковій діяльності. На рахунку Базилевського більше 100 виставках у нашій країні і за кордоном, 25 персональних виставок, в тому числі 2 зарубіжних у Єгипті та Німеччині. Праці Івана Івановича знаходяться у музейних та приватних збірках України та 18 країн світу.

Об'єктом даного дослідження є життєвий шлях Івана Івановича Базилевського та його творчість, які можна поділити на два великі періоди: кримський та донецький.

Предметом даного дослідження є процес формування творчої особистості художника та його творчий внесок у розвиток культурно-мистецької спадщини України.

Хронологічні межі визначаються роками народження та творчої діяльності Івана Івановича Базилевського до сьогодення (1935 – 2021).

Територіальні межі визначаються місцем проживання та творчої діяльності, що пов'язані з Кримським півостровом та Донецьким регіоном.

Історіографію даної роботи склали публікації про життєвий та творчий шлях художника. Тому умовно історіографію з теми можна поділити на два

періоди: 1970 – 80-ті роки та сучасність (1991 – 2021 рр.). Так, говорячи про перший період яскраво виокремлюються матеріали, що супроводжували каталоги виставок, які готували мистецтвознавці Р. Пашко та О. Плуталов. Ці тексти розкривають певні біографічні відомості та більше зосереджені на творчості, тож дають можливість простежити особливості цього періоду творчої активності І. Базилевського. У 1970 – 80-ті рр. чимало згадок про митця з'являється в періодичних виданнях. М. Темченко та О. Плуталов пишуть про успіхи І. Базилевського на виставках та розкривають деякі тематичні особливості зазначеного періоду. Ім'я Базилевського включають до довідників художників СРСР.

Історіографія другого умовного періоду представлена більш широко. Частіше про художника пишуть журналісти із періодичних видань розкриваючи різні питання: торкаючись біографії та рідше творчості митця. В 2013 році видається альбом-монографія, у вступній частині якої також міститься короткий огляд життя та творчості. В деяких загальних довідниках також з'являються тексти про особистість Базилевського. Але все ж наявну історіографію краще розглядати за тематичним принципом.

Зокрема, до першої групи можна віднести праці біографічного характеру¹. В них автори представили основні віхи життєвого та творчого шляху художника та зробили першу спробу представити узагальнюючу характеристику його мистецької діяльності.

Наступну групу публікацій складають роботи авторів, які більше уваги зосереджують переважно на характеристиці творчого доробку художника². Про

¹Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. 343 с.; Бабкин В. 100 самых известных имен Краматорска. Краматорск, 2008. 370 с.; Плуталов О. И расцветают красные гвоздики // Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65); Плуталов О. Мастер // Социалистический Донбасс. 1986. 2 февраля. (№ 23); Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004. 116 с.; Загребельна А., Рибальченко А. Почесні громадяни міста Краматорська. Краматорськ, 2019. 49 с.; Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ, 2011. 641с.

²Галаган Ю. И. Базилевский. «По солнечному Крыму»: Каталог выставки живописи/ Ю. Галаган. Краматорск: Тираж-51. 1970. 23с.; Евгеньева А. По солнечному Крыму/ А. Евгеньева // За технический прогресс. 1970. 25 июня. (№ 73.); Котлярова В. В городском Художественном музее открылась выставка «Донбасс индустриальный»/ В. Котлярова // Краматорская правда. 2007. 19 сентября. (№38); Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография / В. Котлярова. Краматорск. 2013. 343с.; Пашко Р. И. Базилевский. Живопись, графика, декоративно-прикладное искусство: Каталог выставки / Р. Пашко. Краматорск, 1978. 27с.; Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись,

творчість Базилевського, пов'язану з Донецьким регіоном пишуть автори: О. Плуталов, М. Темченко, Р. Пашко, В. Котлярова та ін. Кримському періоду творчості Івана Івановича приділяють увагу в своїх працях такі автори, як Ю. Галаган, В. Котлярова, Р. Пашко, О. Плуталов та ін¹.

Художник в своїй діяльності значну увагу приділяє і громадському житті міста Краматорська. Цей бік його біографії розкрили у своїх роботах В.Котлярова, В. Пікалов, Валатіна та ін².

Постать І. І. Базилевського також представлена в довідковій літературі. Зокрема, це сучасні енциклопедичні видання та словники художників³. Прізвище та інформація про Івана Івановича Базилевського внесені у «Загальний словник художників», випущений видавництвом VEBE. A. Seemann, Лейпциг, Німеччина, який включає в себе статті про живописців, графіків, скульпторів, архітекторів і представників прикладного мистецтва всіх епох і культурних областей, а також в «Енциклопедію сучасної України»⁴ та ін.

Слід відзначити, що на сьогодні переважна більшість інформації присвяченої життю та творчості художника опублікована у періодичних виданнях⁵.

графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки / О. Плуталов. Донецк: Облполиграфиздат, 1985. 31 с.; Сидоренко Н. В его мастерской живопись, музыка и поэзия сливаются воедино/ Н. Сидоренко // Краматорская правда. 2016. 20 января. (№3); Темченко М. Розмаїття / М. Темченко // Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого.

¹Галаган Ю. И. Базилевский. «По солнечному Крыму»: Каталог выставки живописи / Ю. Галаган. Краматорск: Тираж-51. 1970. 23 с.; Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография / В. Котлярова. Краматорск: Тираж-51. 2013. 343 с.; Пашко Р. И. Базилевский. Живопись, графика, декоративно-прикладное искусство: Каталог выставки / Р. Пашко. Краматорск, 1978. 27 с.; Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись, графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки / О. Плуталов. Донецк: Облполиграфиздат, 1985. 31 с.; Евгеньева А. По солнечному Крыму / А. Евгеньева// За технический прогресс. 1970. 25 июня. (№ 73.), та ін.

²Гулькова Е. Достояние города // Краматорская правда. 1997. 29 июля

³Базилевський Іван Іванович // Довідник національної спілки художників України. Київ. 2005; Художники Донеччини: Альбом. Донецьк, 2008. С. 42-43; Члени Національної спілки художників України: Довідник. Київ, 2003. 437с.; Члены Союза художников СССР. Справочник. Москва, 1982. 641с.; Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. 369 с.; Загребельна А., Рибальченко А. Почесні громадяни міста Краматорська. Краматорськ, 2019. 49 с.; Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ, 2011. С. 24-41.; Волошина Н., Зорина В. Краматорск. Страницы истории. Харьков: Золотые страницы, 2011. 512 с.

⁴Пикалов В. В энциклопедии вошли... / Пикалов В. // Краматорская правда. 2000. 1 января; Интерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

⁵Афони́на Н. Как я брошу Родину, которая кормит и ест меня // Поиск. 2013. №35. С. 8; Валатина Е. Взяты деньги за памятники героям у меня не поднялась рука // Поиск. 2007. №3; Слабоусова А. Иван Иванович Базилевский. Я веду аскетический образ жизни // Восточный проект. 2010. 15 сентября; Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12;

При написанні роботи також суттєву допомогу надавали праці методологічного характеру. Зокрема, це роботи мистецтвознавців, що дозволили опановувати методи мистецтвознавчого аналізу творів мистецтва¹.

Джерельною основою дослідження стали творчі роботи автора. Зокрема, це художні твори, що зберігаються в музеях, а також в творчій майстерні художника у місті Краматорську, та опубліковані роботи митця у каталогах спільних виставок художників, та каталоги персональних виставок², альбомі³. Крім цього, джерельну базу склали монументальні скульптурні твори І. І. Базилевського в м. Краматорськ, які були досліджені у місцях їх встановлення.

Валатина Е. Новый Почетный гражданин // Восточный проект. 2013. 28 августа; Гулькова Е. Достояние города // Краматорская правда. 1997. 29 июля; Евгеньева А. По солнечному Крыму // За технический прогресс. 1970. 25 июня. (№ 73); Котлярова В. Война и мир. Удивительные судьбы краматорских художников // Краматорская правда. 2012. 9 мая; Луговская А. Иконы в жизни Краматорска // Восточный проект. 2008. 9 апреля. №15. С. 5; Носенко В. И красота и ... // Поиск. 2002. 1 августа; Обуховская Л. Художник, искусствовед, музейщик, педагог // Крымская правда. 3 декабря 2019; Пикалов В. В энциклопедии вошли... // Краматорская правда. 2000. 1 января; Плуталов О. И мастерство, и вдохновение // Краматорская правда. 1986. 9 января; Плуталов О. И расцветают красные гвоздики // Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65); Плуталов О. Мастер // Социалистический Донбасс. 1986. 2 февраля. (№ 23); Сидоренко Н. В его мастерской живопись, музыка и поэзия сливаются воедино // Краматорская правда. 2016. 20 января. (№3); Сидоренко Н. Главному художнику нашего города – 85 лет! // Краматорская правда. 2020. 16 сентября. (№37); Слабоусова А. Творческие достижения Ивана Базилевского // Восточный проект. 2010. №37. С. 14; Суботина С. Пройде 15-20 років, і ми побачимо жакливу картину духовного занепаду... // Технополис. 2004. Февраль. (№ 8); Темченко М. Жизнеутверждающее творчество // За технический прогресс. 1986. 14 января; Темченко М. Пензлем живописца // Радянська Донеччина. 1972. 24 лютого; Темченко М. Поиск // Краматорская правда. 1972. 8 марта; Темченко М. Розмаїття // Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого; Темченко М. Чеканка рассказывает // Правда Украины. 1972. 27 мая; Чернышева М. Иван Базилевский отметил 85-летний юбилей // Восточный проект. 2020. 16 сентября. (№37); Чернышева М. Художник Иван Базилевский: «Военное детство никогда не сотрется из памяти» // Восточный проект. 2021. 5 мая. (№18). С.5; Шелест В. Краматорск в лицах // Краматорская правда. 2014. №37. С.2; Шталь А. Жизнь заставила. Господь сподобил // Краматорская правда. 2012. №5. С. 16.

¹ Алексеева Е. Н. Творческие объединения и Союзы художников Крыма начала XXI века в контексте формирования региональной художественной школы // Искусствоведение. 3 с.; Барсамов Н. С. Айвазовский в Крыму: очерки об И. К. Айвазовском и художниках Л. Ф. Лагорио, А. И. Фесслере, К. Ф. Богаевском, М. А. Волошине, М. П. Латри. Симферополь: Крым, 1970. 96 с.; Барсамов Н. С. Богаевский. Художник. 1872-1943. М., 1961. 54 с.; Бащенко Р. К. Ф. Богаевский. Москва, 1984. 294 с.; Кугушева А. Ю. Образ крымской природы в пейзажах И. К. Айвазовского в литературном творчестве Н. С. Барсамова // Проблемы современной науки и образования. 2016. № 36 (78). 4 с.; Никитина И. Художественное пространство как категория современной эстетики // Вестник ВГИК. 2013. №16; Сиренко А. Киммерийская школа живописи. Константин Богаевский и Михаил Латри // Эпоха. Художник. Образ. 2012. Т. 3-4. С. 390-408; Штейн С. Методология в искусствоведении [Электронный ресурс]. Режим

доступа: http://www.schtein.ru/content/schtein/SCHTEIN_Methodology_in_art_studies.pdf; Bruce M. Mackh The Implication of Social Theory and Critical Theory on the Designation of Objects as Works of Art // Critical Theory and Art. January 6, 2010; Elina Sopo Ivan Konstantinovich Aivazovsky // Art & Atmosphere, Helsinki: Finnish National Gallery. 2013; Anne D'Alleva Methods & Theories of Art History. London: Laurence King Publishing Ltd., 2005. 192 p.

² Галаган Ю. И. Базилевский. «По солнечному Крыму»: Каталог выставки живописи. / Ю. Галаган. Краматорск, 1970. 26 с.; Пашко Р. И. Базилевский. Живопись, графика, декоративно-прикладное искусство: Каталог выставки / Р. Пашко. Краматорск, 1978. 29 с.; Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись, графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки / О. Плуталов. Донецк, 1985. 32 с.

³ Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. 343 с.

Суттєву допомогу в опрацювання і вивченні теми надали усні спогади, зафіксовані автором даної роботи, рукопис щоденника художника¹ та опубліковані фото художника², а також поетична спадщина митця.

Метою дослідження є вивчення життєвого та творчого шляху художника, визначення впливу історико-культурного середовища та інших чинників на життєвий та творчий шлях художника, та на основі узагальнюючого аналізу визначення внеску митця у розвиток мистецької спадщини України.

Завдання даної роботи визначаються поставленою метою:

- виявити та зібрати опубліковані матеріали з теми;
- виявити джерельну базу;
- зібрати спогади художника;
- дослідити біографічні дані художника та простежити чинники, що впливали на становлення творчої особистості митця;
- проаналізувати творчу діяльність І. І. Базилевського, пов'язану з Кримським півостровом та Донецьким регіоном, що дозволить виокремити творчі періоди та етапи;
- простежити видові та жанрові особливості творчості І. І. Базилевського;
- розкрити багатогранність громадської діяльності художника.

При написанні даної роботи використовувався загальний методологічний підхід комплексного аналізу життєвого і творчого шляху художника, громадської діяльності Івана Івановича Базилевського в його взаємозв'язках і взаємовідношеннях. Застосування історико-біографічного методу допомогло провести аналіз життєвого шляху, сприйняття психологічного портрета Івана Базилевського.

Для вирішення поставлених завдань використовувалися загальнонаукові методи аналізу та синтезу, а також спеціальні методи дослідження: історико-генетичний та історико-порівняльний, які дозволили простежити розвиток

¹Записки різних часів із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

²Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. 343с.

творчого стилю художника та його внесок у розвиток різних видів мистецтва та жанрову тематику творів. Застосування історико-типологічного методу допомогло систематизувати художні образи, створені художником та визначити особливості їх розвитку в процесі його творчої діяльності. Суттєву допомогу надали і спеціальні методи мистецтвознавчого дослідження, а саме: опису, аналізу, інтерпретації, які дозволили, охарактеризувати твори, створені художником протягом своєї творчої діяльності на Донеччині, виявити особливості художнього стилю митця. Для аналізу творів мистецтва застосовувався візуальний метод, а також стилістичний, за допомогою якого проводилося визначення художньої манери.

Результати дослідження були апробовані на всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях молодих учених, міжкафедральному колоквиумі та на засіданні кружка мистецтвознавців.

Так, результати дослідження були представлені у доповіді «Скульптурна творчість І. І. Базилевського» на засіданні наукового гуртка мистецтвознавців ХНУ імені В. Н. Каразіна 1 листопада 2018 р.

7 грудня 2018 року на XXXVI Міжнародній краєзнавчій конференції молодих учених «Краєзнавство в системі історичного знання (до 10-річчя Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька)» була представлена доповідь «Іван Іванович Базилевський: художник та громадський діяч» на секції Регіональні аспекти історії мистецтва. Тези були опубліковані в матеріалах конференції¹.

8-9 листопада 2019 р. відбулась X Міжнародна науково-практична конференція молодих вчених «Пам'яткоохоронні традиції Слобожанщини», яка присвячена 130-річчю з дня народження професора Стефана Андрійовича Таранушенка (1889 – 1976), мистецтвознавця, історика архітектури, музеєзнавця, організатора та учасника пам'яткоохоронного руху на

¹Кейс С. Іван Базилевський: художник та громадський діяч // Матеріали XXXVI-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих учених «Краєзнавство в системі історичного знання (до 10-річчя Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька)». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2018. С. 46-47. Режим доступу: <http://tronkocentr.karazin.ua/wp-content/img/2019/04/Materiali-36-yi-Mizhnarodnoyi-krayeznavchoyi-konferentsiyi-molodih-uchenih.pdf>

Слобожанщині. На конференції автор виступила із доповіддю «Скульптурна творчість І. Базилевського в культурно-мистецькому просторі Краматорська».

Стаття за матеріалами цієї конференції була опублікована в збірці наукових статей з пам'яткоохоронної роботи¹.

6 грудня 2019 р. відбулась XXXVII Міжнародна краєзнавча конференція молодих учених «Сучасне краєзнавство в міждисциплінарному вимірі (присвячується 175-річчю з дня народження І. Ю. Рєпіна)», на якій була представлена доповідь «Кримські сюжети в творчості І. І. Базилевського», яка була визнана кращою на секції Мистецтвознавство і літературознавство у локальному вимірі. Також тези були опубліковані в матеріалах конференції².

Також результати дослідження були апробовані на XIII Всеукраїнській історико-краєзнавчій конференції учнівської та студентської молоді з міжнародною участю «Південно-Східна Україна: зі стародавності у XXI століття» в м. Краматорськ 27-29 листопада 2020 р. Стаття «Святогірські сюжети в творчості І. І. Базилевського» була опублікована у збірці матеріалів конференції³.

На XXXVIII Міжнародній краєзнавчій конференції молодих учених «Краєзнавство та краєзнавці: досвід минулого та сьогоденні завдання (до 120-річчя від дня народження професора А. Г. Слюсарського)» було представлено доповідь «Мистецтво натюрморту в творчості І. І. Базилевського» 4 грудня 2020. За представлену на цій конференції доповідь автор отримала Премію імені А. Ф. Луньова. Стаття була опублікована в електронній збірці⁴.

¹ Кейс С. Скульптурна творчість І. Базилевського в культурно-мистецькому просторі Краматорська // Пам'яткознавчі погляди молодих вчених XXI ст.: збірка наукових статей з пам'яткоохоронної роботи. Випуск VI. Харків: Курсор, 2020. С. 118 - 124.

² Кейс С. Кримські сюжети в творчості І. І. Базилевського // Матеріали XXXVII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих учених «Сучасне краєзнавство в міждисциплінарному вимірі (присвячується 175-річчю з дня народження І. Ю. Рєпіна)». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020. С. 28-29. Режим доступу: <http://tronkocentr.karazin.ua/wp-content/img/2020/05/Materialy-37-i-Mizhnarodnoi-kraieznavchoi-konferentsii.pdf>

³ Кейс С. Святогірські сюжети в творчості І. І. Базилевського // Південно-Східна Україна: зі стародавності у XXI століття: збірник матеріалів XIII Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції учнівської та студентської молоді з міжнародною участю (27–29 листопада 2020 року, Краматорськ) / гол. ред. Г. В. Колісник. Краматорськ : Донецький обласний центр туризму та краєзнавства учнівської молоді, 2020. С.375– 379.

⁴ Кейс С. Мистецтво натюрморту в творчості І. І. Базилевського // Матеріали XXXVIII-ї Міжнародної краєзнавчої конференції молодих учених «Краєзнавство та краєзнавці: досвід минулого та сьогоденні завдання (до 120-річчя від дня народження професора А. Г. Слюсарського)». Харків: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2020.

Міжкафедральний колоквіум молодих учених з історичної урбаністики «Жити у місті: трансформація просторів і стилів життя. Від античності до сучасності» проходив 14 квітня 2021 р. На ньому було представлено доповідь «Художник та історико-культурне середовище міста: на прикладі творчості І. І. Базилевського».

Структура даної роботи складається із вступу, двох розділів, висновків, списку джерел та літератури, додатків.

РОЗДІЛ 1

ЖИТТЯ ТА ТВОРЧІСТЬ ХУДОЖНИКА І. І. БАЗИЛЕВСЬКОГО

Закладення та розвиток уявлень про світ, про мистецтво, яке займає певне місце в світосприйнятті кожної людини бере свій початок із яскравих моментів, перш за все дитинства. Початок процесу формування світосприйняття, де прояви мистецтва та основна його мета закладаються в розумінні глибоко та міцно, припадає на дитинство, бо саме в цей час людського життя враження більш якісніші, яскравіші, що дозволяє їм глибоко вкарбуватися в пам'ять. Таким чином, розгляд життєвого шляху та нерозривно з ним пов'язаного, творчого шляху, потребує глибокої та максимальної уваги до найнезначніших деталей життя, таких собі штрихів, які з плином часу, накладаючись один на одного, створюють певну картину, образ певної творчої індивідуальності. Саме такий підхід намагалися використати при дослідженні та аналізі життєвого та творчого шляху одного із провідних сучасних художників Донеччини Івана Івановича Базилевського.

Кримський півострів для народженого 15 вересня 1935 р. Івана став рідним життєдайним середовищем, яке завжди наповнювало його творчою енергією та наснагою. На формування особистості, життєвих цінностей І. І. Базилевського не менший вплив мала родина та сімейні традиції та цінності.

Родині Базилевських довелося перенести тягар лихоліть першої половини ХХ століття. Рід Базилевських має давні коріння, в Криму вони облаштувалися лише на початку ХХ століття. В родині було не прийнято говорити про причини переселення, тому Іван довгий час не міг здогадуватися про своє дворянське походження¹.

Базилевські розташувалися в західній частині Керченського півострова, в балці річки Бугас (Алі-Бай), яка прорізає в цьому місці Парпачський хребет, в

¹ Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 6; Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12; Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

татарському селі Агібель (нині с. Лугове)¹. Іван мав можливість жити в єдності з природою, з величним, таким теплим та лагідним морем, яке відчував усім маленьким серцем; здавалося, він дихав так само, як і хвилі.

Мальовничі пейзажі цього краю виховували любов та впливали на формування внутрішнього світу, поглядів майбутнього художника, вони допомагали розкривати характер. Іван вчився розуміти кожен подих та виявлення природи, він відчував його та намагався відтворювати в перших своїх працях – дитячих малюнках.

Батьки Івана були зразком працелюбності, постійний їх зв'язок з «матір'ю-природою» розділяв і майбутній художник. Мати Ганна Юхимівна Базилевська (Жога) працювала в місцевому колгоспі в полі². Прокидаючись разом із сонцем, надихаючись сонячним ранком, вона працювала до самого вечора, зберігаючи світло та тепло лагідних променів ранку. Її світле відношення до праці та землі передалося сину. Мати дарувала йому безмежну любов, вчила прислуховуватися до себе та навколишнього світу³.

Батько Іван Іларіонович Базилевський був людиною неймовірно сильною та життєрадісною. Працюючи механізатором, він дарував гарний настрій всім навколо. Це була весела, життєрадісна людина, Іван бачив в татові найсильнішого чоловіка, найяскравішого та найталановитішого. Проводити час разом з Іваном Іларіоновичем любили не тільки діти: його цінували всі мешканці села. Іван, допомагаючи на роботі батькові, мав можливість стежити за працюючими людьми, надихатися, і вже потім передавати дух праці в своїх живописних роботах⁴.

Базилевські виховували чотирьох дітей, окрім Івана мали трьох дочок: Валентину, Галину і Антоніну. Атмосфера взаєморозуміння та допомоги оточувала дітей, сестри для Івана завжди були найближчими та найдорожчими

¹ История городов и сел Украинской ССР: в 26 т.: Крымская область. К., 1974; Крым. Путеводитель // Симферополь, 1979. С. 251; Афонина Н. Как я брошу Родину, которая кормит и ест меня // Поиск. 2013. №35. С. 8.

² Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. С. 277; Див. Додаток 2.

³ Афонина Н. Как я брошу Родину, которая кормит и ест меня // Поиск. 2013. №35. С. 8.

⁴ Там само; Див. Додаток 2.

людьми. В сім'ї дітей рано привчали до праці. Найстарший Іван та його сестри росли працелюбними і відповідальними. Так, з семи років в полі працював Іван Базилевський прицепщиком на тракторі. Працелюбність батьків з дитинства закладала шанобливе ставлення до праці, що знайшло відображення на полотнах художника¹.

Розвиток дитини в просторі та часі включає в себе єдність та взаємозв'язок біологічного, психологічного та культурного чинників. На розвиток дитини має великий вплив культурний простір, навколишнє середовище дитини, яке складається з найнезначніших елементів. До таких елементів належав клімат в родині, відношення батьків та дітей, спокій в домі.

Атмосфера в домі Базилевських складалась із багатьох факторів, та сприяла всебічному розвитку дітей як особистостей. В родині виховувався інтерес до пізнання, тож домашня бібліотека ставала своєрідним островом, в життя якого поринали дорослі та діти, збагачуючи уяви новими образами. На час 30–40-х рр. ХХ ст. книжки були рідкістю, кожен окремий екземпляр високо цінувався та знаходив свого читача. Таким чином, бібліотека береглася членами родини та постійно поповнювалася. Іван вже дорослим, зберігає цю традицію, та продовжує поповнювати власну бібліотеку. Так простежуються і інші традиції сімейного виховання Базилевських. В їх родині завжди цінувалися та шанувалися високі моральні цінності та принципи, які передавалися з покоління в покоління.

Варто зазначити, що батьки особливу увагу приділяли розвитку творчих вмінь дітей. В родині цінували і музичні традиції. Всі в сім'ї мали вокальні здібності, батьки та діти любили грати на фортепіано. Вечорами, після довгого дня праці Базилевські збиралися всією сім'єю на співанки, які стали традиційними. Захоплення співом навіть спонукало Івана готуватися до вступу в консерваторію. Музика та родинні співи формували відношення до мистецтва.

¹Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. С. 277; Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12.

Але відносно безтурботні часи, наповнені родинною любов'ю та мирним сприйняттям навколишнього світу дитинства, затьмарилися важкими випробуваннями – лихоліттями війни. Не оминули долю майбутнього художника трагічні події Другої світової війни. В червні 1941 року спокій було порушено. На території Криму йшли кровопролитні бої, нескінчені артобстріли та бомбардування велися вдень та вночі. За час війни через Лугове три рази проходила лінія фронту із запеклими бойовими діями¹. Родина Базилевських в ці важкі часи залишалася в Криму, діти бачили жахіття та швидше дорослішали, сприймаючи інший бік життя².

Тяжкі воєнні часи залишили слід на маленькому чистому серці хлопчика. Важкий час, повний незрозумілого та страшного, яке стає звичним. В 6 років Іван знайомиться з новим боком суспільного життя. В цей активний період свого дитячого росту та розвитку він занурюється у переживання власного уявлення про те, що відбувається навколо. Розуміння багатьох процесів приходить надто рано: на очах Івана помирають раптово та повільно люди, дорослі і малі. Майбутній художник знайомиться з жахами війни, з жорстокістю в очах, з сильними руками, які безжально б'ють та вбивають.

Початок формувань його життєвих поглядів припадає саме на час 1940-х років. Дитина починає самостійно робити висновки, роздумувати щодо навколишніх подій. Враження від жахів війни сильно та достатньо яскраво закарбувалися, цьому дозволив і вік Івана, і тонке відчуття та співчуття до кожного.

3. Фрейд зазначав, що враження та досвід дитинства мають дійсно великий вплив в житті людини, але виявляв такий зв'язок саме через формування «комплексів», що утворюють в підсвідомій сфері вихідну точку майбутніх

¹Лисенко О. Крим у Другій світовій війні. К.: Ін-т історії України НАН України, 2004. С. 260-287.

² Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. С. 277; Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 7; Крым в период Великой Отечественной войны. 1941-1945: сб. документов и материалов / сост.: И. П. Кондранов, А. А. Степанова; отв. ред. М. Р. Акулов. Симферополь, 1973. 494с.; Лисенко О. Крим у період Другої світової війни: матеріали временних колективів // Крим в історичних реаліях України : Матеріали наук.конф. «Крим в історичних реаліях України: До 50-річчя входження Криму до складу УРСР». К., 2004. С. 260-287.

невротичних симптомів. Деякі спогади зберігаються в пам'яті досить цілісно, детально виявляючи минуле при аналізі. Але, в основному, спогади набувають цінності саме завдяки враженням та переосмисленню вражень. Деякі події не сприймалися достатньо серйозно в часи дитинства, але прийняли новий характер через аналіз дорослою людиною. Так само, завдяки подібному аналізу, через спогади в дорослому віці, оцінка подіям виходить на перший план, накладаючись, іноді закриваючи подробиці. Багато спогадів, які не мали великої цінності набули фрагментарного характеру. Важливе значення мало також саме те, що процеси життя та смерті не були достатньо зрозумілими, в свою чергу і страх не був надто гострим¹.

Цікавий погляд на значення минулих подій в житті художника має друг Базилевського, дослідник його життя та творчості, журналіст О. Плуталов: «У той грізний час Іван Базилевський був хлопчиськом. Але жив він на землі, яка стала ареною запеклих боїв. У пам'яті, загостреної жахами битв, закарбувалося все, що бачив він тоді. Звичайно, на полотно лягають ці «замальовки пам'яті». Враження дитинства переломлюються в товщі досвіду, знань і майстерності дорослої людини і художника, як промені сонця заломлюються в товщі морської води. Але відсвіт їх мерехтить в кожному мазку, в кожному штриху і дає творам Базилевського головне – достовірність»². Необхідно зазначити, що згодом ця тема в творчості художника стала однією із головних.

Загалом, сприйнятливість та пластичність дитячої психіки пояснює силу пам'яті. Дитинство, як певний період життя, має велике значення для наступних періодів. Болісне та шкідливе, сприйняте в дитинстві, людині приходить нести із собою все життя.

¹ Ткачук Т. Детские комплексы во взрослой жизни (Интервью Потапова В., Качалов П.) // Радио Свобода. 2007. 19 января; Erich Seligmann Fromm Sigmund Freud's mission: an analysis of his personality and influence, 1959. 128 p.

² Плуталов О. И расцветают красные гвоздики // Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65).

Іван Базилевський згадує, що мав велику жагу до знань, яка постійно міцнішала. Але суровий час війни не дозволяв навчатися як слід. Тож, Іван з друзями тренувався писати на німецьких листівках, які були скинуті з літаків¹.

Що стосується спогадів Базилевського, які були записані автором дипломної роботи, вони мають свою специфіку. З часом, індивід виокремлює позитивні для відображення розвитку особистості моменти, інші ж забуваються, або ж замовчуються. Таким чином, за даний етап дитинства ми маємо в джерельній базі лише спогади самого художника, чим доведеться задовільнитися.

Через складну ситуацію воєнного часу, Іван пішов в школу одразу в 3-й клас, яка знаходилась за 5 км від дому. Іван вимушений був окрім навчання працювати перфораторником на скальних розробках з 13 років. До 15 років майбутній художник закінчив 7 клас, продовжуючи працювати на скальних розробках у вільний від навчання час².

Талант до малювання помітив директор школи Петро Опанасович Кондратенко³. Його вже зараз, через багато років потому, Іван згадує з великою вдячністю, бо саме він розгледів в ньому особливі здібності та порадив повезти хлопчика, якому на той час було вже десять років, до Миколи Степановича Барсамова першого директора картинної галереї ім. І. К. Айвазовського у м. Феодосії та дослідника творчості великого живописця⁴.

Заняття в художній студії М. С. Барсамова впродовж 6 років дали хлопчику перші ґрунтовні знання з малюнку та живопису. Майбутній художник поглинав та намагався розуміти творчість І. К. Айвазовського, яка насамперед

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Котлярова В. Іван Базилевський: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 7.

²Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ, 2011. С. 25.

³Див. Додаток 3.

⁴Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Барсамов М. С. // Художники України: Енциклопедичний довідник / Ін-т проблем сучасного мистецтва АМУ; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова) та ін. Київ, 2006. С. 51; Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ, 2011. С. 25.

надихала та навчала Івана відчувати могутність морської стихії, бо певного, більш серйозного та дорослого аналізу ще не могло бути в цьому віці¹.

Так складався мистецький простір Івана Базилевського. Враження від побаченого посилювалися завдяки ознайомленню із художніми техніками, розумінню їх та осмисленню. Побачене в галереї хвилювало близькістю та неймовірною віддаленістю через так звану «ауру» творів мистецтва. Іван ріс розумно поглинаючи, в оточенні творів мистецтва, вчився розуміти їх, аналізувати побачене та відтворювати.

В художній студії при феодосійській галереї Базилевський мав можливість сприймати та аналізувати художні твори представників кіммерійської школи живопису, що в подальшому вплинуло на художню манеру митця.

Іван навчався старанно, він намагався передавати фарбами характер насамперед пейзажу, бо мав можливість доторкнутися до творчих доробків представників саме кіммерійської школи живопису. Але хлопчик знав, відчував та сприймав все навколишнє дещо інакше, ніж друзі. Цікаво, що Іван знав, що хоче бути саме художником, він готувався, вчився саме для цього. Базилевський мав власну мету, вірив в те, що він бачить та відчуває природу особливо, так, як ніхто до нього ще її не знав.

У 1951 р. художні знання та навички, отримані в школі М. Барсамова дозволили Івану Базилевському вдало скласти іспити та приступити до навчання в Сімферопольському художньому училищі ім. М. С. Самокиша. Тут він навчався у заслужених діячів мистецтва України: К. А. Прохорова, А. З. Каца, Ю. О. Коновалова² та А. С. Креслова³.

Навчання у художньому училищі значно збагатило знання та професійні вміння Івана Базилевського. Саме в цей час він упевнився у вірності обраного ним свого шляху та проявленої витривалості у навчанні та життєвих

¹Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. С. 277-278; Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004. С. 101.

² Див. Додаток 4.

³Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 8; Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004.

труднощах. Як згадує Іван, це були важкі часи, але завдяки їм, він став художником¹.

Спогади цього періоду життя Базилевського поділяються на два напрямки. Перший напрямок складається із зображення особистих та професійних якостей викладачів Базилевського. Другий же, насамперед, стосується спогадів про нелегкі для художника студентські роки.

Навчання в художньому училищі було дуже напруженим, а вимоги дуже високими. Таким чином, спогади Базилевського, які відносяться до періоду навчання на початковому етапі носили характер явно негативний. Таке забарвлення вони отримували через строгість викладачів та вимогливість. Коли студенти, та особисто Базилевський доводили свої навчальні роботи до такого стану, що з ними нічого не подієш, викладач без зайвих слів зривав їх. Такі моменти залишаються в спогадах, вони образливі, але з часом переосмислення вони набули характеру вдячності.

Молодий художник проводив за навчанням від 6 до 8 годин, все ж воно забирало безжально його внутрішні сили. Втомленим після навчання та часто важкої фізично праці, бо доводилося працювати і заробляти для прожиття після занять, Базилевський повертався додому. Він не відчував ні рук, ні власних думок, а мав ще зробити начерки та малюнки².

При детальному розгляді спогадів другого типу, простежується певна основна лінія, що починається із переїзду до Сімферополя. Перед молодим художником відкривалися нові можливості. Приїхавши до Сімферополя, Базилевський мусив сховати свої страхи, запевняючи себе, що все вдасться. А головне, що надихало його – живопис, він прагнув жити навчанням.

Можливо, саме в цей період почав формуватися образ художника Базилевського. Великий та сильний, впевнений в своїх силах та незалежний, він «зберігає» під сорочкою маленького хлопчика. В студентські роки Іван вже не мав достатньо часу для відпочинку біля моря. Це був напружений час, коли

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

²Там само.

перед Базилевським була одна мета – стати художником. Кожен день вимагав знайти сили, бо Іван мав не тільки поглинати нові знання, а й, як уже зазначалося, працювати, щоб забезпечувати своє життя.

Складний стан доповнювався тим, що достаток сім'ї Базилевських був досить скромний. Тож Іван мав заробляти самостійно та постійно намагався знайти кращі можливості для підробітку. Іван розвантажував платформи з ракушняком на вокзалі, вагою в декілька тон, малював декорації для театрів. Базилевський в студентські роки здобував великий досвід, який простежується як в життєвому шляху, так і творчій діяльності. Таким був накопичений досвід та небайдужого ставлення до життя, до світу, який його оточував протягом всіх цих років. Іван вже в 21 рік був абсолютно зібраним у всіх професійних відношеннях художником¹.

Під час навчання в художньому училищі Базилевського також захоплювала музика. Як вже зазначалося, в сім'ї Базилевських музичні таланти мали всі діти. Іван Іванович виявився від природи наділений різними творчими талантами. Як виявилось в його душі жила нестримна любов не лише до живопису, але і музики.

Творчу особистість неможливо було стримувати, Іван відчував легкі, ніжні ноти музики, наче жив ними. Музика розкривала йому свої таємниці, з самого народження. Він знав її, володів таємним ключем до пізнання її чарів. Тож мистецькі інтереси художника Базилевського не могли залишатися лише на студіях образотворчого мистецтва. Молодого Івана цікавило все навколо, він радів, виконуючи пісні разом з друзями, але любов до малювання все ж виявилася сильніше, тому вокальні здібності так і не були професіоналізовані.

Базилевський, як вправний художник, намагався підходити до кожної окремої роботи із достатнім знанням як анатомії, так і психології, що дозволило майстерно в майбутньому справлятися з написанням портретів. Глибина, з якою І. Базилевський поринав у свою творчість потребувала й інших знань.

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

Наприклад, відчуваючи потребу у вивченні анатомії та психології, Іван паралельно навчався у Сімферопольському Медичному інституті¹.

Наполегливий та нестримний в бажанні дізнатися більше, неймовірно зацікавлений Базилевський вражав викладачів талантом та прагненням до знань. Він був найкращим студентом медичного інституту, що приносило йому велике задоволення. Викладачі бачили в ньому великий талант та достатньо сил для того, щоб рятувати життя людям.

Іван старанно та наполегливо вивчав анатомію та психологію для того, щоб у кожную свою працю збагатити майстерністю та розумінням багатьох процесів, вкласти якомога більше істини.

Студентський період складає доволі міцну та важливу ступінь в житті художника. В ній відображаються роки дитинства та на ній базуються всі подальші досягнення. Але цей період настільки ж важливий як попередні та наступні.

Після закінчення навчання та успішного захисту диплому у 1956 році Базилевський вирушає до м. Сталіно (нині Донецьк), де його чекали як головного художника на телестудії.

У 1957 році влаштовувалася обласна художня виставка, яка визначила подальшу долю митця. На цю виставку Іван подав десять робіт. Майстерність молодого живописця вражала, тож всі десять його праць були прийняті до експонування на виставці. Після такого успіху голова Сталінського відділу спілки художників, Сахненко Віктор Іванович їздив до Києва в Міністерство культури і випросив для Івана відкріплення. Тепер його прийняли до художньо-виробничого комбінату в тому ж Донецьку. Через деякий час талановитого та активного Базилевського ввели до складу художньої ради, відділення якої було у Краматорськ².

Тож, таким чином Базилевський опинився у місті Краматорськ, яке поступово відновлювалося після війни. 50-ті роки ХХ ст. стали часом

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

²Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Спогади про Сахненка // Неизвестная Дружковка, 1998. № 4,7. С. 29-32

промислового, господарського та культурного розвитку міста. Саме в цей час характерним стає активна житлова забудова, відродження міста, яку спостерігав і Базилевський.

Художник пропрацював у Краматорську до 1960 р. тимчасово як член Ради, коли його призивали до армії. Прослуживши один рік, він потрапив під скорочення. Мав власне бажання, перебуваючи в Донецькій організації Спілки художників повернутись до Краматорська у 1961 р. Він мав рекомендацію від Донецької організації СХУ художній комбінат «для зміцнення творчої активності»¹. Але тоді він був ще молодим, ще без достатнього визнання досвіду, і його прийняли в новому творчому колективі не так радісно. Іван Іванович володів досить високою професійністю, але великою проблемою стало для нього доручення написати невеликий портрет В. М. Молотова за допомогою техніки сухим пензлем, в якій він ще не працював до цього. Все ж впоравшись із завданням, за словами самого митця, пройшов обряд «ініціації», після чого молодий художник став «своїм»².

Етап в життєвому шляху Базилевського після закінчення навчання та в перші роки роботи в художньому комбінаті характеризуються суперництвом. В ході дослідження цих часів стають очевидними певні поштовхи з великою силою, та період, який передував їм. Тож, цей час характеризується хвилеобразною схемою: художник набирался досвіду, працюючи вдосконалював художні техніки та досягав раз за разом все більшого успіху. Тобто, Базилевський особистісно мужнів як з професійної, так і психологічної точки зору. Художник ставав більш стриманим, як особистість, та розкривав свої таланти з неабиякою швидкістю та силою.

Якщо першою хвилею можна назвати успіх на обласній художній виставці в 1957 р, то друга – це прийняття до художньо-виробничого комбінату. Також, необхідно зазначити, що значний внесок у формування особистості привніс хоч і недовгий, але доволі яскравий період в армії. Третьою хвилею

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

² Там само.

можна визначити остаточний переїзд до Краматорська в 1961 р., і вже наступною – успіх з портретом Молотова та визнання і «прийняття» до колективу.

Одночасно із прийняттям в творчий колектив відбулося «прийняття» в простір самого міста. Базилевський приїхав до Краматорська, коли йому був лише 21 рік. Порівняно з «бандитським» Донецьком, де Іван, який був хоча і сильним чоловіком не тільки ззовні, але все ж і досить вразливим та чутливим «під сорочкою», як каже сам Базилевський¹. Він мав «виживати», бо, по-перше, не був пристосованим до подібної атмосфери, і, по-друге, не мав внутрішнього прийняття того що відбувалося навколо. Тому облаштування в Краматорську було подією радісною. Після вдалого прийняття та облаштування в місті, Базилевського сповнювало бажання працювати².

Молодий художник мав внутрішні сили до реалізації свого творчого потенціалу, до того ж, він не бачив свого життя без живопису та шукав можливість виразитися художньо. Його хвилювало все: і в місті, і за його межами. Але цей період ще не має таких яскраво виражених планів щодо перетворення міста, його будівництва. Скоріше, охарактеризувати період до 1965 р. можна лише активною працею в художньому комбінаті та деяких виходах на пленери. У 1964 році Базилевський був учасником обласної виставки, присвяченій 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка в Донецьку³.

Тож, період з 1961 по 1965 рр. – це час активного «знайомства» з містом, його характером. В процесі роботи в художньому комбінаті відбувалося дорослішання особистості. При аналізі спогадів художника з другої половини 1960-х рр. відчувається більш зріла особистість, яка пройшла вже й навчання в художньому училищі, відчула особливості так званого бандитського Донецька та болісне прийняття до колективу художників в Краматорську. Самі ж спогади

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

²Афони́на Н. Как я брошу Родину, которая кормит и ест меня // Поиск. 2013. №35. С. 8.

³Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 8.

набувають дещо іншого характеру, вони розкривають відносини між художниками-колегами, з окремими близькими на той час для Базилевського людьми. Також при аналізі записаних спогадів, відчувається інший підхід для Івана Івановича, він розкриває в першу чергу цікаві та яскраві особистості, з якими підтримував дружні відносини¹.

Необхідно зазначити, що в місті звичною була тісна співпраця творчих людей. Митці міста працювали разом, Базилевський кожен день проводив з товаришами-художниками, бо займалися в одній великій майстерні.

Так, наприклад, в художньому комбінаті Базилевський познайомився з Мінаєвим Михайлом Івановичем. Згадуючи якого, Іван відзначає його особистісні та професійні риси: «дивовижний, дуже добрий, такий веселий і дуже добрий художник, який працював неймовірно швидко»². Художники потоваришували та часто працювали разом. Інколи праця в комбінаті була пов'язана з репродукціями, тож Базилевський характеризує його як художника, який неймовірно чітко пам'ятав усі моменти на картині, з якою працював, до того ж працював дуже швидко.

Михайло Іванович став другом та запам'ятався молодому художнику на все життя. Базилевський мав зі сторони Мінаєва неабияку доброзичливу, товариську підтримку, в той час, коли молодий художник був в чужому місті один, але з великим талантом та прагненням працювати³.

Варто також зазначити, що саме в цей час познайомився Іван Базилевський із музикантом Віктором Коваленко, заслуженим працівником культури України. Художник працював в художньому комбінаті, кімнати якого займали перший поверх будинку, на другому ж знаходилась музична школа, з працівниками якої в Базилевського зав'язалися дружні відносини. Пройшов час, школа переїхала до більш просторішої будівлі, для неї художник створив декілька праць: портрети композиторів та картину «В гостях у Сергія Прокоф'єва». Базилевський в картині «В гостях у Сергія Прокоф'єва» зобразив

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

²Там само.

³Там само.

чарівну таємничу велич музики, яка охоплює глядачів, яку неможливо пояснити¹.

Тож, період з 1961 по 1965 рр. можна охарактеризувати певним процесом творчого, особистісного адаптування у місті Краматорськ, що проходило доволі важко. Але, цікаво, що сам художник говорить, що таке «адаптування» не завершилося і досі.

Наступний період припадає на 1965-1970 роки. Це час активної громадської діяльності, що насамперед залежав від співпраці із головою міськвиконкому Павлом Мостовим в місті. Роки роботи П. І. Мостового, як голови міськвиконкому визначають наступний період, який можна виділити в життєвому шляху Базилевського. Можливо, саме активний та енергійний керівник зацікавив Івана Івановича стати на шлях будівництва комфортного для життя міста. У роки бурхливого будівництва і перетворення Краматорська Іван Іванович тісно співпрацював з ним з питань, що стосувалися архітектури, художнього оформлення та благоустрою міста, а також був головою художньої ради і головним художником міста на громадських засадах².

Важливу роль у складанні особистих поглядів Базилевського, відіграв саме Павло Іванович, який уособлював часи активного будівництва міста. Павло Іванович був значним діячем у Краматорську, якого дуже поважав та цінував художник. Варто зазначити, що такі погляди були взаємними³.

Базилевський має доволі багато спогадів про співпрацю із Мостовим. В свою чергу вони також поділяються на два типи: ті, що розкривають особистість Павла Івановича та ті, що зосереджені на громадській його діяльності.

Павло Мостовий, за спогадами Базилевського, був людиною сильною духом, цілеспрямованою. Важливою особистістю його було те, що він не давав

¹Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 103; Інтерв'ю І. І. Базилевського різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

²Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004. С. 101-102; Валатина Е. Взять деньги за памятники героям у меня не поднялась рука // Понск. 2007. №3.

³Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12.

спокою ні собі, ні оточуючим його, що вибрали шлях вдосконалення міста. Павло Іванович був людиною дуже вимогливою та «обов'язковою», як каже Базилевський. Кожен робочий день він починав з того, що проїжджав усе місто та виявляв проблеми чи навпаки, які потім обговорювалися на зборах¹.

Варто зазначити, що цей період можна визначити як час найбільш активного будівництва в Краматорську. За час діяльності в місті Павла Мостового соціально-економічний і культурний розвиток міста був найбільш ефективним. Перспективою та розмахом вражає програма, за якою він будував місто. За ініціативою Мостового були побудовані заводи та фабрика. При ньому була реконструйована центральна площа, почалася забудова вулиць міста, побудовані кінотеатри. Завдяки йому в місті з'явилися та розвивалися три шляхопроводи, автовокзал, Палац піонерів, 8 лікарень, тролейбусний парк, аеродром. Необхідно відмітити, що зведення фонтану викликало багато суперечок².

Своєрідне бачення Базилевського втілювалося в життя в образі Краматорська. Іван доклав руки до реконструкції центральної площі міста з бульваром Машинобудівників. Цікаву історію має центральний фонтан міста, Базилевським було розроблено та частково втілене в життя його план. Фонтан мав би складатися з пелюстків, на яких були б виконані карбовані візерунки з сюжетами. Підлога мала бути викладена з мозаїки із зображенням морських жителів та головної героїні – морської богині-дівки. Однак, такий задум був надто сміливим, тож було прийнято спочатку замінити жіночу фігуру чоловічою. Але задуми митця так і не реалізувалися через нестачу коштів³. Також Базилевським було виконано карбовані праці для багатьох закладів

¹Інтерв'ю І. І. Базилевського різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Валатина Е. Взять деньги за памятники героям у меня не поднялась рука // Поиск. 2007. №3.

²А. Ноткина Легендарный мэр // Технополис. 2012. 25 апреля; Бабкин В. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008. 369 с.

³Інтерв'ю І. І. Базилевського різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождение от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12;

міста, таких як Палац Піонерів, Будинок зв'язку, торгівлі та готель «Краматорськ»¹.

За згадками в газетах та в працях, що розкривають біографію Базилевського можна зробити висновок, що Мостовий бачив в Базилевському професіонала який здатний виконати роботу будь-якої складності. В цей період Базилевський проявив себе як ініціативний, неймовірно працьовитий, в широкому сенсі, художник. Молодий, повний сил та бажання працювати, він був нерозривно зв'язаний з життям міста. Тож, в підтримку, варто навести один із спогадів художника. Він згадує випадок, коли начальник викликав його посеред ночі в Москву лише для того, щоб він подивився на дуже важливу та цікаву споруду, з впевненістю, що Краматорську потрібна саме така ж будівля. Мостовий цінував Івана Івановича як майстра, який вражає своїм своєрідним баченням². Іван Іванович цінував Павла Мостового за порядність та принциповість. Поруч з ним Базилевський працював з великою радістю, віддаючи новим творам усі внутрішні сили.

Мистецтвознавець Вєна Павлівна Котлярова відзначає, що перший значний успіх Базилевського приходить до нього в 1968 р., коли на Республіканській художній виставці в Києві експонувалася його праця «Червона гвоздика», яка присвячена темі громадянської війни³.

Тож, із закінченням цього творчого періоду складається повний образ художника. В професійному плані він стає незалежним. В мистецькому просторі це вже стала помітна, авторитетна особистість.

Таким чином, у виокремленні наступних періодів, як певних етапів формування особистості митця, немає необхідності. 1970 рік для художника був достатньо насиченим. Базилевський брав участь в Республіканській художній виставці, присвяченій 50-річчю ленінського комсомолу в Києві. В

¹Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 21; Інтерв'ю І. І. Базилевського різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С.Д. Кейс.

²Інтерв'ю І. І. Базилевського різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс

³Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С.8.

цьому ж році проходять його персональні виставки в місті Дружківка та в Александровці. В 1971 р. в Києві відбулася республіканська виставка акварелі, в якій Базилевський також брав участь. Та в цьому ж році його приймають до Спілки художників СРСР¹.

Після припинення праці Мостового в Краматорську (1970 р.) Базилевський залишався головним художником міста на громадянських засадах. Він був головою художньої ради. Як зазначає В. Котлярова, «без обговорень з художньою радою і без резолюції Базилевського ніякі реконструкції в художньому оформленні міста не здійснювались»². Тож, художник мав достатній авторитет і відігравав значну роль в житті міста, що підтверджується і деякими спогадами художника³.

При розгляді життєвого шляху І. Базилевського, що пов'язаний із Краматорськом, стає зрозумілим його значний внесок в життя та розвиток міста. Періоди остаточного формування особистості митця нерозривно пов'язані із діячами культури, що працювали поруч та зі свого боку робили внесок в розвиток мистецького простору м. Краматорська.

Як уже зазначалося, в процесі створення так званого мистецького простору міста, в якому жив і працював Іван Іванович важливу роль відігравав і він сам. Наприклад, Базилевський за довгий час, який присвятив мистецькому розвитку Донеччини, відчував та розумів її надто добре. Цікавим, на мою думку, моментом, який розкриває особистість митця є те, що він не тільки працював у місті, головну роль в розвитку якого займали заводи, а й мав бажання розуміти чим живуть їх робітники.

Розкриваючи питання ролі І. Базилевського у формуванні мистецького простору міста, в якому він проживає вагому частину свого життя, необхідно брати до уваги й інших діячів мистецтва міста. Варто зазначити, що художник

¹ Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004. С. 102; Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С.8.

² Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 9.

³ Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12; Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

Базилевський впродовж активної діяльності в місті мав справи з різними діями, що також може характеризувати його як особистість.

Серед друзів Базилевського та добрих його товаришів необхідно виділити деяких, що зробили також значний внесок в формування мистецького простору. До такої плеяди варто віднести поета Миколая Рибалко, який очолював літературне об'єднання при редакції газети «Краматорська правда». На базі цього об'єднання було виховано чимало талановитих літераторів, серед яких Олег Плуталов, Леонід Горовий, Віктор Пікалов, Анатолій Мироненко, Анатолій Мирошніченко та ін¹.

Базилевський, як творча особистість мав любов й до поетичного слова, це й об'єднало його із Миколаєм Рибалко². Іван Іванович багато писав власних творів, але ніколи не читав на засіданнях літературного об'єднання, на яких доволі часто був присутнім. Варто зазначити, що товариські відносини між Базилевським і Рибалко зав'язалися коли вони вже були повністю творчо сформованими особистостями.

Також велику роль у становленні мистецького простору з музичного напрямку відіграв Віктор Степанович Коваленко, який був директором Школи мистецтв з 1975 р.

Базилевський, розуміючи потреби суспільства та обов'язок перед ним митця проводить ряд заходів для поліпшення культурного життя в місті. За сприяння І. Базилевського та його особистої участі, в місті було встановлено достатньо велику кількість пам'ятників і меморіальних дощок.

Важливим етапом в діяльності художника, який значно доповнює його різнобічну мистецько-громадську діяльність у місті стало створення картинної галереї. Базилевський доклав багато зусиль для її створення, а також передав в дар велику кількість власних праць, які стали основною колекцією. З часом ця колекція доповнювалася та зростала, вже зараз в галереї чимала збірка живописних, графічних та скульптурних праць як митця ініціатора створення

¹Ноткина А. Их объединил Николай Рыбалко. Краматорск, 2018. С. 447.

²Див. Додаток 5.

галереї, так і інших художників. Доречно зазначити, що колекція художніх творів І. Базилевського стала кращою з цільних колекцій в зібранні Краматорського музею¹.

В серпні 2013 року депутати краматорської міськради присвоїли художнику звання «Почесний громадянин міста Краматорська». Таким чином громадськість Краматорська визнала достатнім внесок в життя міста та подякували митцю.

Отже, можна зробити висновок, що на розвиток мистецького простору, як культурного явища в межах міста Краматорська, мав вплив безпосередньо Іван Базилевський. Загалом, у його формуванні можна простежити впливи певної творчої інтелігенції, яка складалась із товаришів Івана. Кожен з них розвивав окремий напрям в своєму ритмі. Так Базилевський відзначає: «У цього чоловічка немає поділу між поезією, музикою, архітектурою та живописом. Вони як рідні сестри, йдуть поруч, обійнявши один одного»². Так і середовище, що оточує митця, воно частіше не має поділу, бо художник не має за мету виокремлення, це є одне єдине мистецтво, яке живе своїм життям, має історію свого розвитку. Таким чином, від 1961 р. до наших днів в місті де живе і працює художник, так само як і в майстерні, складалась певна атмосфера, що характеризує життєвий шлях та сповнює його сенсом, значну частину якого наповнює творче служіння рідному місту та його жителям.

Базилевський і зараз бере участь в житті міста. За його сприянням та участі проводяться художні та архітектурні реконструкції об'єктів міста, скверів та площ. Він як і раніше надає конструктивні консультації адміністрації місту, художньому музею, який заснував, дарує свої праці. Базилевський постійно надає допомогу художникам-початківцям, багато з яких вже досягли значних успіхів в образотворчому мистецтві. Безсумнівно, багато починань в

¹ Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С.9.; Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

² Записки різних часів: Із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

культурному житті міста пов'язані з ідеями І. Базилевського і їх втіленням в життя¹.

З 1961, за довгий час життя та творчості Базилевського в Краматорську, він зробив значний внесок в його розвиток. Працюючи плідно і активно, він не задовольнявся ні в чому, постійно перебуваючи в творчому пошуку та самовдосконаленні, набував досвіду та професійності, що створювало і визначило особистість художника.

Підсумовуючи розгляд основних життєвих і творчих етапів Івана Івановича Базилевського, можемо визначити його як доволі вагому особистість. Культура, в широкому сенсі, в радянські часи формування Базилевського як творчої особистості, мала свої специфічні риси, які Базилевському вдалося зрозуміти та зберегти. Це, якщо можна так висловитися, накладалося на своєрідність внутрішньої манери, що складалася, в основному, за важких часів. Різні етапи, від маленького хлопчика до доволі стійкої літньої людини, несли в собі долю трагізму, яка має відображення в різноманітних, здавалося б незначних, але доволі вагомих при накопиченні знаків. Базилевський всією своєю натурою розкриває своєрідність себе, як людини, що склалася за тяжких часів, що мала можливість бачити з самого дитинства, але зберегла ті чарівні моменти єдності з кримською природою.

Сам художник іноді використовує словосполучення «там під сорочкою»² натякаючи на внутрішній доволі м'який та ніжний світ. За чисельні випробування, які проходить особистість на шляху свого становлення, Іван Іванович зберіг те світло, що яскраво запалилось за часів знайомства із мистецтвом в картинній галереї імені Айвазовського.

Тож, в цьому розділі були реалізовані спроби розкриття існуючих чинників, що впливали на шлях формування особистості художника та простежити вплив цієї особистості своєю творчою діяльністю на навколишній світ.

¹Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 9.

²Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

Базилевський, як людина доволі активна соціально, доклав багато зусиль для розвитку та перевтілення насамперед міста в якому жив більшу частину життя. Сила духу, невтомність, віра в краще, що мала своє місце як з 1960-х, так і сьогодні, характеризують його. Важливо, що сучасники кожного з періодів цінували та розуміли важливість кожного зробленого кроку. І вже зараз, будь-які згадки про Івана Базилевського мають виключно позитивний характер. Варто підкреслити, що все, що робилось його руками, мало мету збагатити внутрішній світ людей, зробити їх життя комфортнішим, вільнішим, а міське середовище наповнити естетикою.

Базилевський впродовж життя, від дитинства та до зрілих років, проніс одну ідею, що стала основною в ставленні особистості та реалізації у творчості, саме відображення світлого відношення до навколишнього світу. Це ми спостерігаємо і відчуваємо у всьому, зображенні внутрішніх особливостей та цінуванні якостей кожних із окремих предметів та явищ, що наповнювали образами його творчість, виокремлювали творчу особистість Івана Базилевського в усі вищеперераховані періоди.

РОЗДІЛ 2

ОСОБИСТІСТЬ ХУДОЖНИКА І. І. БАЗИЛЕВСЬКОГО В МИСТЕЦЬКОМУ ПРОСТОРІ УКРАЇНИ

Творчість І. І. Базилевського припадає на другу половину ХХ – початку ХХІ століття. В художньому житті України це досить розмаїтий стилістично і методологічно час. Різнобічна мистецька обдарованість Івана Базилевського дозволила йому різнопланово реалізувати свої природні та професійні дані та навички. Його творчий шлях умовно поділяється на два великі періоди: Кримський та Донецький. Виокремлення двох періодів здається логічним при розгляді життєвого шляху Івана Базилевського, який з 1961 року постійно проживає в Донецькому регіоні. Таким чином, на другий період припадає доволі великий проміжок часу, порівняно з першим.

Такий поділ життєвого і творчого шляху художника зумовлений процесом навчання, набуттям художнього професійного досвіду та творчою діяльністю досвідченого, авторитетного митця. Визначені два періоди охоплюють різні за часом проміжки, але вони пов'язані з важливими процесами в житті художника: від професійно-особистісного «дорослішання», що пов'язано як з різним рівнем майстерності та різними психологічними станами, так і географічно різними місцями проживання та різними умовами праці художника. Такий підхід до вивчення творчості художника дозволить простежити його мистецький розвиток, виявити чинники, що впливали на цей процес, визначити особливості творчого стилю та виокремити основне тематичне розмаїття творів.

При розгляді періоду навчання І. Базилевського постає питання необхідності виокремлення Кримського періоду творчості митця. При першому поверховому погляді на творчу лінію доволі чітко виділяються окремі тематичні вподобання як за хронологічною шкалою, так і за географічною. Разом з цим, ці умовні території з хронологічною та територіальною шкалою часто перетинаються та доповнюють один одного.

Тож, Кримський період можна охарактеризувати як початок особистісного становлення майбутнього художника, час навчання, знайомства з кіммерійською школою живопису та загалом, більш глибоким вивченням та знайомством зі світом мистецтв.

З самого народження, з чисельних та яскравих елементів, що оточують дитину, складаються враження, та певні уявлення, які стосуються абсолютно усього, що може побачити та відчувти молодий художник. Необхідно зазначити, що оточення, в якому ріс Іван Базилевський, було особливим, теплим. Так, Кримський півострів, який завжди змальовується теплом та світлом різними способами вираження думок та почуттів, відіграв визначну роль в становленні творчої особистості. Звісно, аналізуючи такий сильний вплив, ми не керуємося одними лише приємними спогадами художника, відображення цієї тези можливо знайти в пейзажах-згадках про далекий та рідний Крим.

Отже, розглядаючи творчий шлях художника Базилевського, варто зазначити, що він розпочався на Кримському півострові. Крим, як особлива для Івана Базилевського, рідна земля, завжди відігравав велику роль в його житті. Кримська природа виховувала майбутнього художника в своїй особливій атмосфері. Тут він зростав, отримав освіту, захоплювався краєвидами, які відтворив у перших своїх творах. Цей край залишається для художника дуже близьким протягом усього свого життя, що відбилося в його творчій скарбниці¹.

Художня творчість, яка має свій невблаганно стрімкий та потужний розвиток впродовж усього життя митця, зароджується саме серед духмянних трав кримського узбережжя. Це послужило першим поштовхом до великої місії, яку несе митець в процесі своєї творчості. Кримська природа надає деякої направленості творчості І. Базилевського, що стало можливим завдяки багатим природнім особливостям Криму та художньої школи, що сформувалася завдяки видатному художнику І. К. Айвазовському. Саме кіммерійська живописна

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

школа задає «характер» тематичний, сюжетний, колористичний, надає творам всіх періодів особливі ноти кримської палітри.

Розвиток творчих умінь з дитячих років трансформується, набуваючи усвідомлених рис. З перших спроб художня практика має риси експерименту, бо дитина не має певного розуміння які дії призведуть до якого результату. Таким чином, розумова діяльність, що направлена на художнє розкриття приносить якісно новий, неочевидний результат. Саме таку специфіку підкреслює Р. Гут, розкриваючи поняття творчості.¹ Однак, він не зазначає, що таке розуміння можна розглядати як специфіку недостатньої професійності в даній галузі. Але на нашу думку, художник, маючи певний досвід та яскраве розуміння причинно-наслідкових зв'язків, слідує від цілі до методів та навпаки, розуміючи яким має бути кінцевий результат².

Перші творчі кроки були зроблені Базилевським у художній студії Миколая Барсамова при Феодосійській картинній галереї ім. І. К. Айвазовського, яка була організована в 1925 р. Микола Степанович виховав чимало талановитих художників, серед яких відомі А.І.Лейн, С.М.Мамчич, В. О. Соколов, П. К. Столяренко, Н. А. Шорін³. М.С.Барсамов як яскравий представник свого часу, зробив великий внесок у мистецтво Криму, зберігши, вивчаючи та аналізуючи спадок великого мариніста І.Айвазовського, та приділивши багато часу майбутньому поколінню художників. М. Барсамова можна назвати одною з ключових фігур кіммерійського художнього осередку середини ХХ ст. Він був наче сполучною ланкою між майстрами рубежу ХІХ-ХХ ст. і кримськими художниками радянського часу⁴. С. М. Пушкарьов зазначає: «Миколай Барсамов заклав разом з Миколою Самокишем школу образотворчого мистецтва на півострові. Його випускники стали першими

¹Гут Р. О творчестве в науке и технике // Вопросы психологии. 2007. № 4. С. 130–139.

²Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности. С. 2.

³Ефремова С. Рядом с великим маринистом // Крымские известия. 16. 08. 2017; Обуховская Л. Художник, искусствовед, музейщик, педагог // Крымская правда. 3 декабря 2019.

⁴Обуховская Л. Художник, искусствовед, музейщик, педагог // Крымская правда. 3 декабря 2019.

студентами сімферопольського художнього училища. Тому Барсамов дійсно великий: тільки талант може виховати таланти»¹.

І. Базилевський впродовж 6 років навчався у студії М. С. Барсамова, де отримав перші, але фундаментальні знання з живопису. Він був добре знайомий з творчістю художника І. К. Айвазовського, твори якого експонуються в картинній галереї.

Враження від художніх творів І. Айвазовського та широта натури М. Барсамова як викладача, який допоміг розкриттю та розвитку таланту, утвердили наміри І. Базилевського присвятити життя мистецтву та посилили потяг до навчання. Знайомство з художньо довершеними творами відомого мариніста відбулося в період дитинства, коли враження, відчуття найбільш вагомі та міцно вкарбовуються у свідомість та пам'ять. Тому вплив художника Айвазовського стає потужним, закоріненим в розумінні мистецтва впродовж усього життєвого та творчого шляху Базилевського.

Цей період можна охарактеризувати як час, по-перше, захоплення художніми творами пензля І. Айвазовського, час отримання перших фундаментальних знань в галузі образотворчого мистецтва, та, по-друге, накопиченням живописних образів. Згодом, ці образи дещо трансформуються, знайдуть своє відображення вже в творах більш зрілого художника Івана Базилевського. Зокрема, таке «повернення» до класичних кримських сюжетів Айвазовського постійно спостерігається впродовж творчого шляху художника.

В силу свого молодого віку, Базилевський поступово глибоко, але через відчуття, накопичував образи, враження від перших знайомств з професійними творами мистецтва. З часом накопичення досвіду та знань таке відчуття зміщалося розумінням.

Тоді ще маленьким хлопчиком та дуже молодим художником, Іван ще вчився «розуміти» твори І. Айвазовського. Але таке «розуміння» та виховання на працях видатного живописця зіграли свою роль у формуванні особистого творчого шляху Базилевського. Вже зараз можна відчувати вплив творчості

¹Обуховская Л. Художник, искусствовед, музейщик, педагог // Крымская правда. 3 декабря 2019.

Айвазовського та його послідовників на особливість виконання морських пейзажів Базилевським.

В процесі порівнянь сюжетів, технік, художніх прийомів, ми дійшли висновку, що неймовірно яскраво простежується вплив творчості Айвазовського саме в тих працях Івана, де він намагається відтворювати бурхливий настрій моря. Несвідомою для Івана ниттю, зв'язуються праці двох художників.

Базилевський, який отримував перші вагомі знання з живопису при галереї Айвазовського, відчутно багато сприйняв та намагався відтворити від видатного художника.

Основною, найбільш важливою відмінністю, нам здається, різниця у підході в створенні психологічного стану пейзажу. Окремі пейзажі, з доволі напруженим сюжетом штормів та, навіть, окремі періоди в творчості І. Базилевського, несуть в собі зовсім інший психологічний стан. Різниця досягається композиційними особливостями. Базилевський завжди залишає частину берега на пейзажі, таким чином, даючи глядачу можливість «залишатися у безпеці».

Створення сильних емоційно живописних творів стає можливим також завдяки враженням дитинства. Кримські пейзажі Базилевського присвячені морю, мелодійно оспівують різноманітні його характери. Іван добре знає настрої морської стихії, які навчився відчувати ще маленьким хлопчиком.

Завдяки М. Барсамову відбулося відкриття багатогранного світу мистецтв, що визначило подальшу долю І. Базилевського. Зацікавлення поступово переросло в упевненість подальших кроків задля отримання художньої освіти, що дозволило би виходити на нові творчі рівні.

В 1951 р. художні знання та навички, отримані в школі М. Барсамова дозволили Івану вдало скласти іспити та приступити до навчання в Сімферопольському художньому училищі ім. М. С. Самокиша. Тут він

навчався у заслужених діячів мистецтва України: К. А. Прохорова, А. З. Каца, Ю. О. Коновалова та А. С. Креслова¹.

Навчання у художньому училищі значно збагатило знання та професійні вміння Івана Базилевського. На складання художньої манери вплинули викладачі училища – професійні художники, які також несли в своїй творчості елементи кіммерійської школи живопису.

Кіммерійська школа живопису, що була основана І. Айвазовським та яку значно збагатив К. Богаєвський, мала свої специфічні риси. Зацікавлені історією древньої Кімерії, художники оспівували в своїх живописних творах кримські природні сюжети, зображуючи переважно східний Крим. Богаєвський так розкривав ці особливості: « «Киммерии печальная область...» – так именует наш край Одиссей. «В своих композициях я пытаюсь передать образ этой Земли – величавый и прекрасный, торжественный и грустный. Этот пейзаж, насыщенный большим историческим прошлым, со своеобразным ритмом гор, напряженными складками холмов, носящий несколько суровый характер, служит для меня неисчерпаемым источником...»².

В творчості Базилевського простежуються досить широкий та різноманітний діапазон творчих інтересів, методів, засобів, сюжетів. Як вже зазначалося, особливе місце в творчому доробку митця завжди складали пейзажі, вагома частина яких оспівує Крим. Тяга до рідної землі залишається сильною і незмінною впродовж багатьох років. З кожним роком кількість пейзажів росте, вони постійно поповнюють серію «По сонячному Криму»³.

«Улюблена тема – Сонячний Крим. А що ця тема улюблена автором, це відразу ж відчувається. Відчувається по тій ретельності, старанню, з якими виписані пейзажі; за бажанням художника – м'якому, ненав'язливого, звернути увагу на цей чудовий край, змусити глядача побачити його очима художника,

¹Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 8.

²Константин Богаевский, Сергей Шервинский. «Приезжайте к нам, к Понту Эвксинскому...». Переписка 1925 – 1939 годов: письма // Крымский альбом: Истор.-краевед. и лит.-худож. Альманах. Феодосия – Москва: Издательский дом «Коктебель», 1997. Вып. 2. С. 238 – 254.

³Галаган Ю. И. Базилевский. «По солнечному Крыму»: Каталог выставки живописи. / Ю. Галаган. Краматорск, 1970. 26 с.

полюбити ці місця»¹ – відмічає А. Євгенєва в статті, яка присвячена характеристиці виставки робіт «По сонячному Криму».

Вихований представниками кіммерійської школи живопису, Базилевський в творчому доробку різних часів має прояви особливостей цієї художньої школи. Так можна простежити доволі яскравий зв'язок між сюжетом та колористикою творів. Варто зазначити, що манера митця, не змінювалася різко впродовж довгого творчого шляху, скоріше можна говорити про розвиток, удосконалення художньої техніки. За час творчої активності митця можна виокремити якщо не цілісні періоди відходу від реалізму, то певні поштовхи до розуміння себе в світі мистецтва. Використання яскравої колористичної гами, нових методів та технік зображення, що базуються на осмисленні стилів ХХ століття, говорять лише про пошуки себе, бажання експерименту. Серйозно ці прояви сам Базилевський не сприймав².

На перший погляд здається, що художник з часом більш тонко та легко, більш майстерно виконує живописні твори. При порівнянні ранніх та пізніших творів Базилевського та при детальному їх аналізі, стає очевидним зв'язок використання різних технік, пов'язано саме із обраним сюжетом та тематикою. Наприклад, для спокійних настроїв моря, частіше художник використовує тонкий пензель та техніки лесирування, сфумато.

Колористична гама кримської школи тісно пов'язана із кримськими сюжетами Івана Базилевського. Твори Донецького періоду контрастно вирізняються також за колористичним вирішенням. Таким чином, підтверджується зв'язок між сталою «нормою» що сформувалася з дитинства, від першого «знайомства» з творами І. Айвазовського та «кримськими полотнами» Базилевського

Розглядаючи тематику живописних творів І. Базилевського, з Кримським періодом можна пов'язувати і звернення до відтворення подій Другої світлової війни. З біографічних даних нам відомо, що на становлення особистості Івана

¹ Євгенєва А. По солнечному Крыму / А. Евгеньева // За технический прогресс. 1970. 25 июня. (№ 73.)

² Записки різних часів із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника И. И. Базилевского.

Базилевського, велике значення мали події Другої світової війни. Тож, в творчому доробку митця, вирізняються хоча і доволі нечисленні, але емоційно сильні художні твори, присвячені військовій тематиці, які безсумнівно мали вагомий вплив на особистість художника і які гідно оцінені художньою критикою¹.

Для живописних творів, що можна віднести до тематики війни, характерне, в першу чергу, переосмислення. Враження дитинства трансформуються у відчуття, які художник намагається відтворити у картинах цієї серії. Основою цих живописних творів є, насамперед, не зображення історичних подій, а відчуття та стан головних героїв цих полотен².

Живописні праці, тематично пов'язані з війною, несуть в собі величезну напругу, емоційно вони складні та насичені. На час кінця 1960-х – 1970-х рр. вони визначені як головні в творчості І. Базилевського. Це можна пояснити активністю художника на виставках, виконанням художніх творів, які користувалися попитом в суспільстві. Можна навіть припустити, що завдяки вибору та використанню цієї тематики Базилевському вдалося доволі легко привернути увагу до себе як художника.

Як вже зазначалося, значення війни в житті Івана Базилевського доволі велике. Важкі спогади залишаються на полотнах, але він не передає їх такими, якими бачив, а такими, якими відчув. Завжди він прагнув зображувати почуття внутрішні не через страшну, відштовхуючу оболонку, а поміщував їх у внутрішню частину. Серед багатьох праць з цієї серії варто зазначити такі: «Атака відбита»³ (1965), «Висоту відстояли»⁴ (1967), «Дано наказ»⁵ (1979) та ін.⁶, в яких відчувається страшенна напруга.

¹ Пашко Р. І. Базилевский. Живопись, графика, декоративно-прикладное искусство: Каталог выставки. Краматорск, 1978. С. 6; Плуталов О. И расцветают красные гвоздики// Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65).

² Темченко М. Розмаїття // Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого.

³ Див. Додаток 6.

⁴ Див. Додаток 7.

⁵ Див. Додаток 8.

⁶ Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 42, 43, 38.

«Атака відбита»¹ – одно з перших творів воєнної тематики. В картині художник не відобразив події самої атаки, як історичної, а зазирнув до почуттів окремого персонажа, який уособлює собою певний час. Базилевський змальовує момент, коли все вже позаду, коли радість перемоги змішується з болем про загиблих. Цей прийом дав можливість художнику виразити гаму почуттів солдата, гаму почуттів людства².

Найбільш відомим твором, присвяченим темі війни, є картина «Вісники» 1985 року³. Художня праця унікальна за поєднанням радості, святковості і одночасно печалі. Картина – прямий та доволі яскравий приклад поєднання реалізму та символіки. Синь неба, мирні ластівки, земля, зранена та багатостраждальна, і листоноша, який з сумкою за плечима мчить зі звісткою про перемогу. На голові у нього вінок з маками, колоссям пшениці, «символами пам'яті та мирного життя»⁴. З відкритої сумки листоноші розлітаються листи-трикутники, проростаючи червоними маками, символом пролитої солдатської крові. Картина має гармонізовану колористичну гаму, повну радості і життєствердження⁵.

Як стверджував О. Плуталов: «И. И. Базилевский – строгий реалист, но это не мешает ему прибегать к символическому. Но делает он это очень тонко, «тактично», если так можно выразиться»⁶. Він завжди вносить до своїх праць символічні моменти, завдяки чому глядачі можуть доторкнутися до внутрішнього світу художника.

Доречно зазначити, що трагічність подій та важкість спогадів про буремні роки війни, що наклали відбиток на творчість Базилевського, знайшли також відображення і за допомогою мистецтва слова. Страшна людська сила,

¹Див. Додаток 6.

²Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 14, 42.

³Див. Додаток 9.

⁴Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С.15.

⁵Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 44.

⁶Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись, графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки. Донецк, 1985.

моторошні події постають час від часу вже зараз в уяві митця, і художник, не витримуючи тяжкої сили пам'яті, пише глибокий за змістом та сильний за емоціями вірш «Военные подранки»¹.

Военные подранки

Нам в детстве колыбельную

Пела метель свинцовая.

Вся пулями прострелена,

Пела про все суровое.

Прильнув носов к оконцу,

Мы улыбались редко.

Украденное солнце

Светило нам ракетой.

А над полями мирными

Надрывно «мессы» были

И клином журавлиным

К нам похоронки плыли.

Шелест летящей мины,

Свист пуль над головою...

Были во всем чужими

Среди цветов весною.

В вечерний час закатов

Воспринималось нами

Цветенье алых маков

¹Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ, 2011. С. 29.

Кровавыми бинтами.

С перронов детства годы шли,

Ютились полустанками...

С тех пор теперь зовемся мы –

Военными подранками.

Розглядаючи доволі широко творчий шлях Базилевського, яскраво виокремлюються кримські сюжети. В усі часи свого життя Іван повертається до цих сюжетів, які йому вдається зображувати надзвичайно теплими та світлими. Художник разом з фарбами змішує та кладе на полотно свій ніжний погляд до рідних місць. Живописні праці Базилевського, які оспівують море, часто мають акцент на легкому та ніжному небі. Саме зображенню неба Іван Іванович приділяє багато уваги в кримських пейзажах. Вони відрізняються та дивують своєю щирістю. Особливості, якими несвідомо автор наділяє свої кримські сюжети нагадують про те, що це його рідна земля. Тільки в Криму він знайде таку легкість та ніжність мами-природи, яку зможе оспівувати із величезним задоволенням.

Представники кіммерійської школи яскраво виокремлюються завдяки особливій тематиці творів. Але, варто зазначити, що вони, на відміну від приїжджаючих художників, що працювали на південному узбережжі, віддавали перевагу східному Криму. Варіюючи улюблену «кіммеристами» тему пейзажу східного берега Криму, вони відкривали все нові і нові ракурси сприйняття природи цього дивного краю¹.

В творчому доробку І. Базилевського кримські сюжети в пейзажах займають вагоме місце, та виокремлюються з поміж інших. Виокремити в таку групу окремі його твори можна лише тематично. Техніки, методи, прийоми, чи то композиційні, колористичні ознаки, не являються характерними для творів

¹Сиренко А. Киммерийская школа живописи. Константин Богаевский и Михаил Латри // Эпоха. Художник. Образ. 2012. Т. 3-4. С. 407.

цього циклу. Їх пов'язує світле відношення до матері-землі, яке митцю вдалося почерпнути в студії М. Барсамова та пронести через все життя.

Варто також зазначити, що художні полотна кримського циклу І. Базилевського мають ряд особливостей, які дозволяють порівнювати їх із живописними творами представників кіммерійської школи живопису. Так, наприклад, доволі чітко можна виокремити особливості композиційної побудови та схожість палітри художників.

Так виокремлюється особлива манера Івана Базилевського, колористична гама, що дозволяє впевнено стверджувати про самобутність художника. Прикладом довершених полотен кримського циклу Базилевського, в яких розкрита зріла, цілісна та продумана палітра, є картини «Ранок Кара-Дага. Крим»¹, «Золоті ворота Кара-Дагу. Крим»² та ін.

Картина «Ранок Кара-Дага. Крим»³ написана у звичній, особливій манері, поєднуючи реалістичність із символічністю, використовуючи легкі ледь помітні мазки. У продуманій композиції чітко виокремлюються характерні зони-плани, що доповнюють один одного, створюючи глибину твору. Завдяки нанесенню напівпрозорих шарів та через пом'якшення контурів досягається гармонія виконавчого та змістовного рівнів. Завдяки технік сфумато та лесирування втрачаються кордони, відчувається повітря та промінь яскравого сонця, яке художник сховав за білими хмаринками, але висвітлив у воді.

Тондо «Золоті ворота Кара-Дагу. Крим»⁴ вже більш пізня праця Базилевського. В ній зосереджується і майстерність живописця і зрілість в розумінні себе. Ніжним рожевим кольором виділено смисловий центр композиції. Сонце визначає та задає характер усьому пейзажу. Ніжними, але

¹Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 217; Див. Додаток 10.

²Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 294; Див. Додаток 11.

³Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 217; Див. Додаток 10.

⁴Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография / В. Котлярова. Краматорск, 2013. С. 294; Див. Додаток 11.

стрімкими потоками пурпурні відтінки досягають берега, скелястих гір та утворюють яскраві рефлекси.

Протягом всього життя та творчої діяльності, Базилевський повертається до Криму. Не завжди усвідомленими є такі згадки. Сам художник зазначає: «Образ природи, для мене – молитва, з якою я кожен раз приступаю до роботи, пов'язаної з будь-якою формою духовності»¹.

Цікавим та своєрідним є розуміння природи мистецтва та музи художника. Так, Базилевський розуміє це поняття не вдаючись до змальовування живого образу. У вірші, зверненому до своєї музи, митець розкриває власне уявлення та надає можливість наблизитися до розуміння своїх творів.

Музе

Куражит мной превратностью судьба:

То дарит осень раннею весною,

То вдруг завьюжит лютая зима.

От холодов уставший, я порою,

Как альбатрос сушу свои крыла

Упругим ветром над твоей волною!

Розглядаючи художні твори І. Базилевського, слід також відмітити, що художник часто вводить свій образ у власні твори. Так, наприклад, зображує себе в човні, працюючим саме над картиною. Він вже не роз'єднує себе з пейзажем, а підкреслює нерозривність людини з мамою-природою, та художника із власними твором.

¹Записки різних часів з щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

Працюючий художник завжди викликав його зацікавлення. Наприклад, в одній зі своїх графічних праць: «Казантип. Малюнки на пам'ять»¹, Базилевський зобразив себе за роботою. Він вивів на перший план художника, який сидить в човні та працює. Таке зображення людини в човні є характерним для творчості Базилевського. Ця людина майже завжди нагадує образ самого Базилевського. Таким чином, Базилевський підкреслює відкритість. Він акцентує на тому, що у кожного глядача є можливість побачити світ саме його очима. Також не відокремлюючи себе від своєї праці він наводить на думку про нерозривність його зв'язків як з мистецтвом, так і з природою. Художник живе своїми працями та в них. Він зображує новий для кожного світ, особистий. Він дозволяє відійти на декілька кроків та дійсно відчувати себе глядачем.

Базилевський в праці «Казантип. Малюнки на пам'ять» завдяки швидким рухам олівцем відтворює момент. Один момент, в якому сховався ласкавий шум моря, приємний крик морських пташок, далекі розмови відпочиваючих людей на березі та дитяче тихе здивування. Діти з насолодою дивляться на зайнятого художника, який, можливо, і не помічає їх. Вони в свою чергу, усіма силами намагаються не заважати митцю. Їх причаровували рухи Івана та його магічного олівця. В дітях прокидалося бажання знов і знов повторювати та вчитися у цього неймовірно цікавого чоловіка.

Для живопису І. Базилевського загалом характерні сповнені сонячного світла пейзажі, але в творчості митця, як і в житті, бувають різні настрої. Однією із таких робіт є «Осінній дощ пройшов»². Відчуття грози, як біди досягає художник завдяки тому, що горизонтально ділить пейзаж на дві частини. Верхню займають тяжкі дощові хмари. Характерною особливістю морських пейзажів є саме те, що верхня частина, умовно поділеної праці лінією горизонту, є дещо більшою, ніж нижня.

¹Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 109; Див. Додаток 12.

²Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 267 ;Див. Додаток 13.

Базилевський з великою любов'ю відноситься до морської стихії, оспівує її. Але кримські праці художника – це не тільки морські сюжети. Особливої уваги потребують кримські пейзажі, які не пов'язані з морем.

Неймовірно яскравим доказом безмежної любові художника до кримської природи являється картина «Татарник. Крим»¹. Три четверти картини займає небо, яке в свою чергу також умовно поділяється на дві частини. Такий прийом допомагає ввести нові сенси у полотно.

Цікавим є положення точки зору художника. Вона дуже низька, з'являється думка, що Базилевський писав картину «Татарник. Крим» лежачи. Такий погляд знизу підштовхує до роздумів про маленького чоловіка поруч з могутньою природою. В той же час сповненою великою ніжністю та теплом.

Тематично картина «Вежі Генуезької фортеці. Феодосія»² тісно пов'язана із тематикою кіммерійської школи живопису, бо оспівує історичні пам'ятки рідного Криму із захопленням. Написана в 1995 році картина доповнює ряд кримських сюжетів в художньому циклі.

Повертаючись до неспокійних настроїв моря, Базилевський зображуючи силу природи, звеличує її. У 2010 році Іван Базилевський пише картину «Перед штормом. Казантип»³. Хоч сонце і знаходиться за межами картини, воно залишає свої відчутні сліди. Так журналіст А. Євгенєва після відвідання виставки І. Базилевського у 1970 році, зазначила: «Характерно, що сонця в картинах немає, але всі вони сповнені світла, пронизані його променями»⁴. Сильне сонце не бореться, а доповнює зображений настрій природи. Світило вибілює бік пухкої важкої хмарини, яким вона розвернулася до нього. Сонце залишає сліди і на хвилі, яка набирає сили.

¹Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 158; Див. Додаток 14.

²Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 122; Див. Додаток 15.

³Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 216; Див. Додаток 16.

⁴Евгенєва А. По солнечному Крыму / А. Евгенєва // За технический прогресс. 1970. 25 июня.(№ 73.)

Досить часто Базилевський повертається до окремих сюжетів. В дуже схожі зовні пейзажі він вкладає зовсім інший світ. Повторення сюжетів не робить однаковими пейзажі.

Картина «Осінній день. Крим», яка написана в 1982 році, сповнена світлом через багату колористичну гаму. Деревя, огорнуті яскравим золотом стоять самотньо перед невеликим селищем, якого майже і не видно. Лише невисокі дахи говорять про те, що тут живуть люди. Але на перший план виходить не селище, і не вогняно-золоте дерево, яке привертає увагу. На першому плані вкритий сонячним покривалом луг. Іван Іванович робить акцент на дереві, зміщуючи центр композиції саме на нього.

Відоображаючи стежку, Базилевський дає можливість пройти до центру пейзажу. Саме це місце, де скривається стежка залите сонячним світлом найбільше. Фрагмент пейзажу розкриває настрій та внутрішній світ живописця.

Повернувся до цього сюжету Іван Базилевський вже в 1999 році, працюючи над новим полотном «Осінні пагорби. Крим». Іван повертається переосмислюючи. Композиційне рішення дещо відрізняється від попередньої картини. Цей пейзаж більш «тяжкий» палітрою. Використовуючи фарби осінніх відтінків луку, він кладе їх більш широкими, сміливими мазками. Вже не таким яскравим та високим виглядає центральне дерево. Воно огорнуте легким охристим полум'ям.

Робить пейзаж світлим прозорий другий план. Це гори, які були такими далекими на пейзажі, написаному 1982 році. Змінюючись, пливуть пухкими, з відтінком вохри хмари.

Варто зазначити, що в період 1960 – 70-х рр. Базилевський працював на пленерах з такими художниками як Петро Столяренко¹ та Федір Захаров². Вони були дещо старшими, тож передавали досвід молодому художнику³.

¹Див. Додаток 17.

² Див. Додаток 18.

³Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс; Іван Базилевський: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 11.

Тож, життя художника Івана Базилевського в усіх сферах нерозривно пов'язано з Кримським півостровом. Крим – це рідне місце, в оточенні якого проходило дитинство та становлення Івана Івановича. Життєві та творчі погляди, які формувалися саме в Криму, стають основними на шляху.

Але життєвий шлях Івана Базилевського можна поділити на дві частини, які характеризує регіон проживання художника. Так, як вже зазначалося, після закінчення навчання в Сімферопольському художньому училищі ім. М. С. Самокиша, Базилевський відправляється на Донбас. Саме з цього моменту стає можливим новий розвиток в творчості.

Творчість І. Базилевського не можна пов'язувати лише з Кримським півостровом та кіммерійською школою живопису. Творче життя являє собою складне поєднання різноманітних впливів та взаємозв'язків. Як уже відзначалося, творчий шлях Івана Івановича Базилевського розпочинається із студентських років, і за схарактеризованими певними ознаками цей період ми окреслили як Кримський. Хронологічно ж найбільший проміжок часу життя і діяльності Івана Івановича пов'язаний із Донеччиною.

При ретельному розгляді творчості художника в Донецькому періоді, очевидною виявляється потреба поділу його на декілька невеликих частин. Цей період займає великий проміжок часу, який проходив та відображався в працях не однаково, що підкреслює таку необхідність.

Загалом, після приїзду художника до Донецька, потім до Краматорська, початком нового періоду, нам здається, необхідно вважати 1961 рік, коли після служби в армії Базилевський остаточно залишається у Краматорську. З цього часу він зміг цілковито, не відволікаючись, створювати нові праці та удосконалюватися і змінюватися як митець.

Цей великий період життєвого і творчого шляху охоплює працю в художньому комбінаті (1961– 1965 рр.);плідну активну працю в місті над різними проектами у співпраці із керівником П. І. Мостовим, як головою міськвиконкому (1965 – 1970 рр.);більш самостійну творчу працю (1970 – 1980-

ті рр.); та «відхід» від справ міста у зв'язку з виходом на заслужений відпочинок (пенсію), звільненням із посади художника (від 1990-х рр.).

Таким чином, ми вважаємо, необхідно розглядати окремо «малі» періоди творчості І. Базилевського на Донеччині, бо кожен з них має свої особливості, які можна пояснити ростом не лише мистецьких поглядів та удосконаленням творчої майстерності та художнього таланту, але й набуттям життєвого досвіду та мудрості, професійного та громадянського авторитету.

Творчий шлях художника І. Базилевського, безумовно, необхідно розглядати нерозривно з біографічними подіями. В свою чергу, виокремлення малих півперіодів стає можливим саме через особливості праці художника в м. Краматорськ. Першим таким «малим періодом», в визначеному краматорському, стає час праці в художньому комбінаті поруч з дорослішими в усіх сенсах художниками. Це час важкої праці для художника, який був спрямований і на виконання поставлених перед ним творчих завдань і задля утвердження в художньому колі регіону. В цей час до художника приходять перші значні успіхи на виставках. Цей період характеризується знайомством як з Донецьким регіоном, так і з художніми особливостями краю.

Прибувши за розподілом по закінченні художнього училища на Донеччину, Іван був молодим, його сповнювала внутрішня сила та впевненість. Він відчував велике бажання творити та рухатися вперед. Він був активним та цілеспрямованим. Але відношення до мистецтва, безперервна творча праця, майстерність та професійність митця розвивалися. Його творчість змінювалася у процесі та з плином часу. Поступовий розвиток творчої манери художника, тематичну різноманітність можна зрозуміти при порівняльному розгляді художніх творів Базилевського різних часів.

Часто поява творів різної тематики пояснюється необхідністю приймати участь у республіканських та всесоюзних виставках, які носили тематичний характер¹.

¹Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.

В творчості Базилевського починають з'являтися мотиви, що несуть в собі возвеличення людей, які тяжко працюють саме в період переїзду до Донецького регіону. Велику роль в творчому розвитку відіграв саме Донбас, завдяки якому з'являються нові індустріальні сюжети. Поява нових актуальних для того часу сюжетів додали популярності молодому митцю, який стає все більш активним та авторитетним в колах художників¹.

Період перших років праці Івана в Краматорську характеризуються значною напруженою роботою в художньому комбінаті. Саме в цей час основними завданнями, які надходили художникам міста, в тому числі й Базилевському, були портретні живописні твори, різного характеру та складності. Найчастіше Іван мав виконувати портрети відомих державних діячів. Добрі навички та професійність високо цінувалися серед спільноти художників. Тут варто відмітити, що характерний для всього творчого шляху Базилевського пейзаж, майже не присутній у виконаних роботах в період 1961 – 1965 рр.

Початком наступного півперіоду можна вважати 1965 рік, коли до художньо-мистецького досвіду І. Базилевського все частіше звертається новообраний головою міськвиконкому м. Краматорська П. Мостовий². Цей період характеризується активною працею в місті. Павло Мостовий бачив в Базилевському творчу особистість, яка розуміє як його із півслова у питанні творчих завдань які стоять перед містом, так і готовий їх професійно виконувати, втілювати в конкретних художніх образах. Художник цінував піклування з боку міського керівника про культурно-мистецьке середовище.

Тож, з цього часу починається активна діяльність Базилевського в місті Краматорськ над виконанням загальних культурно-мистецьких завдань. Мостовий був головою міськвиконкому до 1970 року. До цього часу завдяки тісній співпраці вдалося змінити вигляд міста. Однією із важливих

¹Плуталов О. И расцветают красные гвоздики// Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65).

²Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск, 2008; Загребельна А., Рибальченко А. Почесні громадяни міста Краматорська. Краматорськ, 2019. С. 24-25.

монументальних праць митця стало карбоване монументальне панно, яким оформлено Будинок зв'язку¹.

Композиція побудована на розкритті історії розвитку зв'язку від глибокої старовини до сучасних днів того часу. Таким чином, завдяки доволі широкому проміжку часу, який намагався розкрити художник, були введені казкові і міфічні сюжети, які перегукуються з символічними художніми образами сучасності. Кожен образ цієї композиції несе в собі тягу зв'язку один до одного, розкриваючи його необхідність.

Велична сила двох фігур з'єднує два світи. Великі розміри центральних фігур надають сюжету ще більшої напруженості, з'єднуючи Землю із Сонцем. Жіноча фігура, яка тримає в своїх руках планету, збираючи сили штовхає її до Сонця. Чоловіча ж фігура намагається з'єднати планету з зірками. Таким чином, простежується актуальна космічна тематика, в якій можна знаходити безліч зв'язків політичних та ідеологічних.

До жіночого образу художник додав моменти з життя людей. Базилевський зобразив силу жіночих рук, які готують хліб. Образ чоловіка доповнюють космічні елементи. Великі напружені фігури зв'язують різні часи та способи передачі інформації. В правій частині зображено новий, набагато швидший шлях. Великі простори відкриваються перед людиною.

Базилевський виконав також карбовані праці для Палацу Піонерів. Художник працював із зображенням народів, демонструючи особливості кожного. Композицію майстер наповнив радістю та мелодичністю, кожен фрагмент наспівує свої мотиви, які зливаються в одну мелодію. Динамічні фігури, розкриваючи силу музики передають її до наступного фрагменту, в якому відповідають танцем. Кожен музичний інструмент несе в собі особливості народного характеру. В кожен окремий фрагмент Базилевський вводить елементи, які дають можливість розпізнати та виокремити народи. Цікаво як майстерно зобразив Іван танець, плавні рухи кожного персонажу

¹Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 9, 21. Див. Додаток 19.

дивують реалістичністю. Танцюючи фігури захоплюють глядача, розповідають про себе¹.

Іван Базилевський також продовжував працювати в Художньому фонді та виконувати соціальні замовлення. Серед виконуваних робіт переважали портрети передовиків та сюжетно-тематичні картини. В творчості Базилевського цього періоду багато портретів металургів, верстатобудівників. Базилевський написав портрети Героїв соціалістичної праці, токарів СКМЗ В. Барабашова та В. Шестопалова та ін. Портрети показують майстерність художника передавати індивідуальні особливості людини².

Важливо зазначити, що Базилевський, як один з головних творчих діячів міста в період його активної праці взаємодіяв з багатьма діячами міста. Як уже зазначалося, особливо плодотворим став саме той час, коли головою міськвиконкому був Павло Мостовий. Знайомство з ним було певним поштовхом до подальшої творчої активності митця.

В мистецькій творчості художника простежується і період, що характеризується історико-революційною тематикою художніх творів Базилевського. Мистецтвознавець М. Темченко відзначає: «Автор створює серію робіт, об'єднаних цією ідеєю: «Першопрохідці – розвідники надр», «Геологи», «Котлован – передній край землі залізної» та інші. В них живописець зображує образи робітників, які працюють на передньому рубежі»³. Темченко пише: «В полотні «Першопрохідці – розвідники надр» зображено відродження Донбасу. У важких умовах після закінчення громадянської війни ведуть пошукові роботи буровики»⁴. Розглядаючи дану групу творів та беручи до уваги оцінки мистецтвознавців, можна зробити висновки, що зображення Донеччини стає близьким Базилевському. Постійно

¹Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 21.

²Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 15-16.

³Темченко М. Розмаїття/ М. Темченко// Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого.

⁴Так само.

знаходячись в оточенні цього краю Базилевський відчув його та зрозумів. Розкриття свого розуміння стає можливим через живописні твори.

Для цього маленького періоду характерні такі праці, як «Ми строїмо. Асфальт»¹, «Двоє»², «СлавДРЕС будеється»³. Необхідно також зазначити, що для даного півперіоду тематика являється основною, але в подальші роки творчого шляху І. Базилевський не повертається до цієї теми. Кількість живописних творів, що пов'язано із зацікавленням суспільства, можна пояснити особливостями часу. Художник доволі яскраво «відчував та розумів» специфіку регіону та часу, тому влучно зображував необхідні суспільству ідеали.

Отже, Базилевський створює цілий ряд живописних поем про Донеччину, про повсякденне життя трудівників. Картина «Котлован – передній край землі залізної»⁴ була задумана як могутня індустріальна симфонія, головні герої якої мають величну фізичну силу. Сюжет картини «Ми будуємо. Асфальт»⁵ було підглянуто художником на будівництві в Краматорську. Виробничий процес показано в динамічній експресії.

З 70-х років ХХ ст., коли Базилевський разом із Мостовим поволі відходить від справ міста відбувається і зміна творчих тем та підходів.

Зміну малих періодів художника помічає також мистецтвознавець М. Темченко. Він відзначає, що в 70-ті роки ХХ ст. «Темперамент художника змінюється. Якщо раніше його твори відзначалися масштабністю композицій, монументальністю фігур, то тепер для нього характерні розмаїття кольору, їх дзвінка палітра»⁶. Але Темченко не виокремлює початок нового періоду творчості, що можливо пояснити надто раннім поглядом. Тобто «новий півперіод» ще не завершився, тому аналізувати та виокремити його неможливо.

¹Див. Додаток 20.

²Див. Додаток 21.

³Див. Додаток 22.

⁴Див. Додаток 23.

⁵Див. Додаток 20.

⁶Темченко М. Розмаїття/ М. Темченко// Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого.

Новий етап в творчому житті Івана Базилевського характеризується початком помітної праці «для себе». Такі твори розкривають міські пейзажі. Найбільш яскравим твором цього часу є полотно «Осінній парк» 1973 року¹. В цій праці вражає і розмаїття кольору, і їх дзвінка палітра.

Розглядаючи наступний період, варто зазначити, що основним та найбільш близьким Базилевському стає все ж пейзаж. Проживаючи в Донецькому регіоні Іван Іванович визначив для себе найбільш близькі сюжети. Святогірськ став одним із найулюбленіших місць для пленерів. Про це говорять чисельні пейзажі виконані в різні пори року. Святогірськ, як духовний центр, став для художника Івана Базилевського своєрідним місцем душевного спокою.

На думку І. І. Базилевського, в кожній роботі важливо знайти психологічні нюанси, які проявляються в композиційному рішенні. На багатьох пейзажах Івана Івановича зображена дорога. Про присутній символізм дороги в своїх працях, Іван Базилевський пише в своєму щоденнику в 1999 році: «Дорога для мене – символ, притягання до шляху до пізнання. І, зовсім не випадково, в багатьох моїх пейзажах, різних за композиційним і емоційним станом, присутня дорога. Найчастіше вона дає можливість увійти в мій світ і бути присутнім в ньому стільки, наскільки мені вдалося своєю роботою стати ближче, духовно, душевно і рідніше з глядачем».²

Необхідно зазначити, що святогірські сюжети в творчості Базилевського вирізняються з-поміж інших. Цікаво, що таке виокремлення створюється завдяки психологічно іншому стану автора. На особливе відношення до цього краю глядачам натякає храм, який досить часто зустрічається в пейзажах. Базилевський говорить: «Святогір'я – це неповторний край, наповнений красивою і безмежною можливістю для художника збагатити свої роботи духовною і душевною енергетикою. Як шкода, що це розуміння в нашому житті приходить занадто пізно...»³.

¹Див. Додаток 24.

²Записки різних часів із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

³Іван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск, 2013. С. 346.

На формування тематики Донецького періоду впливали також і діячі мистецтв, з якими у Базилевського зав'язалися дружні відносини. Так, розкриваючи багатогранність творчості Базилевського, варто звернути увагу на поетичний таланти художника. До того ж, Базилевський мав дружні відносини і з поетами міста. При редакції газети «Краматорська правда» існувало літературне об'єднання, на базі якого було виховано чимало талановитих літераторів. Це об'єднання очолював видатний поет Миколай Олександрович Рибалко, який став другом художника¹. Базилевського та Рибалко об'єднувала любов до поетичного слова. Іван Іванович багато писав, але ніколи не читав на засіданнях літературного об'єднання. Часто він був присутнім на таких засіданнях та робив швидкі портрети поетів а також працівників газети «Краматорська правда».

Необхідно додати, що художником було створено портрет видатного поета Донеччини М. Рибалко. Так у 1985 році він зобразив на полотні свого друга: «Я пам'ятникам зоряним вклонюся. Портрет поета М. Рибалко»².

Розглядаючи другу частину Донецького періоду, яка характеризується більшим відсотком праці «для себе», варто зазначити, що найулюбленішим місцем для пленерів Базилевського став Святогірськ. Про це говорять чисельні пейзажі виконані в різні пори року. Жанр пейзажу найбільш близький митцю. Це можливо помітити, розглядаючи другий та третій «малі» творчі періоди, коли художник має можливість працювати «для себе». Саме в цей момент з'являється велика кількість пейзажів, значну частину яких займають саме зображення Донеччини, та, звісно, рідного Криму.

Одним з цікавих та важливих моментів творчої діяльності в місті стало створення скульптур та пам'ятників. Найбільша кількість таких творів знаходиться в Краматорську. За сприяння І. Базилевського та його особистої участі, в місті були встановлені пам'ятники і меморіальні дошки. Він автор та

¹Бабкин В. А. 100 самых известных имен Краматорска. Краматорск, 2008; Загребельна А., Рибальченко А. Почесні громадяни міста Краматорська. Краматорськ, 2019. С. 35; Крихтенко В. Гетман Л. Я жил в такие времена... Краматорск, 2005. 26 с.; Крихтенко В., Гетман Л. Чтоб люди сегодня взглянули моими глазами на мир. Краматорск, 2007. 37 с.

²Див. Додаток 25.

виконавець таких скульптурних творів, як: пам'ятник Т. Г. Шевченко¹, бюст Л. Ф. Бикова, пам'ятник Громадянської війни в Краматорську, пам'ятник, встановлений на Братській могилі радянським воїнам в селищі Красноторка.

Кажучи про Івана Базилевського як про художника, мається на увазі, що він великий майстер у всіх галузях образотворчого мистецтва будь то живопис, графіка чи скульптура.

Скульптура для Івана Івановича – це перш за все бажання розкрити властивості різних матеріалів, показати можливості пластики. І. Базилевський, працюючи в галузі монументальної та станкової скульптури, є майстром рельєфних композицій і володіє технікою конструктивного пластичного малюнка.

Скульптурою серйозно почав займатися з четвертого курсу училища. Першою і дуже вдалою працею став бюст Гудона. Професіоналізм, з яким був втілений художній образ, був настільки високий, що йому пропонували перейти на відділ скульптури. Окрім живопису і графіки скульптура постійно була невід'ємною частиною його творчості в художньо-виробничому комбінаті.

Варто зазначити, що художником написані сотні образних та тематичних портретів. «В роботі над портретом для мене головне, насамперед, – психологічна заостреність образу, повна інтуїтивного активного спілкування із глядачем, де зовсім безперечно сприймається характер та душевний стан портретованого, як неповторна своєрідність»².

Створюючи портрет, Іван Базилевський прагне проникнути у внутрішній світ свого героя. Автор – не тільки майстерний художник, але і тонкий психолог. Він пише портрети конкретних людей та фокусує увагу на індивідуальності кожної людини, обираючи для цього іноді фон, іноді приділяючи увагу позі, іноді акцентуючи увагу на погляді. Для кожного портрету створює особливу, характерну для портретованого колористичну гаму.

¹Див. Додаток 30.

²Записки різних часів із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

Працюючи в Краматорську І. Базилевський віддає багато сил місту та його мешканцям. Варто зазначити, що творчість художника є досить популярною у місті. Як уже відмічалось, багато праць Базилевського знаходяться в різноманітних установах. Також велика кількість картин художника знаходяться в школах мистецтв, де займаються діти.

Коли художник працював в художньому комбінаті, кімнати якого займали перший поверх будинку він познайомився з музичними діячами міста. На другому поверсі знаходилась музична школа, з працівниками якої в Базилевського зав'язалися дружні відносини. Для музичної школи художник створив декілька праць: портрети композиторів та картину «В гостях у Сергія Прокоф'єва»¹. Базилевський в картині «В гостях у Сергія Прокоф'єва» зобразив чарівну таємничу велич музики, яка охоплює глядачів, яку неможливо пояснити. В центрі кімнати стоїть рояль, від якого лине світ. Над клавішами роялю магічно рухаються руки композитора. Велич музики охоплює всіх навколо.

Творчість І. І. Базилевського, як вже зазначалось, відрізняється багатогранністю, художник працює в різноманітних жанрах: пише портрети, пейзажі, натюрморти, тематичні картини, але, вибираючи тему, він глибоко обґрунтовує її значимість. Всі його роботи пов'язані з певними етапами життя та особистими враженнями, в кожній праці ми відчуваємо особистість та філософію автора.

Натюрморт для Базилевського – частина барвистої симфонії життя, до якої він відноситься з особливим трепетом. На першому місці при створенні твору, виступає прагнення майстра ретельно вивчити предметний та рослинний світ, розкрити його своєрідність. Завжди, працюючи над натюрмортом, художник ставить перед собою завдання: через сутність зображеного передати якість та зміст.

¹Див. Додаток 26.

Полотно «Верба весняна»¹ несе в собі загальну радість та спокій: радість праці, через наукові досягнення, та радість довгоочікувану – весну. Необхідно зазначити, що за радянський період творчості, Базилевський створив доволі значну кількість художніх творів, в яких оспівує тему праці, таким чином, розкривши цінності та світосприйняття тих часів.

Для художника, що виконував цю роботу у 1966 році, очевидним був розквіт радянської науки. Тож, був вдало використаний образ весни, а саме пухнасті віточки верби, як символ розквіту, але не у вазі, а в хімічній колбі.

В натюрморті «Півонії»² Базилевський гармонійно підкреслює багатобарвність предметів та їх оточення. В натюрмортах все поєднано в одну кольорову змістовну гармонію: фон, драпування, відтінки стиглих плодів та квітів, приглушена зелень листя. Букет зрізаних квітів на полотні говорить проплинність часу, але саме півонії, як символ радості та достатку розповідають про яскраву та насичену таку плинність, що підкреслюється відтінком квітів. Коротке, але сповнене кольором життя півоній гармонійно сплітається із романтичністю маленьких світлих квіточок. Підкреслює враження і велике соковите яблуко. Квіткова композиція доповнюється малим пустим глечиком, що підкреслює швидкоплинність в'янення. Це яскравий, колористично сповнений пік, після якого відбудеться згасання та в'янення, це молодість та пишність, але швидкоплинна.

Натюрморт написаний в широкій вільній, дещо експресивній манері, тут немає «техніки для техніки». Вільна форма мазка створює повітряне середовище та чарівність букету, все полотно з'єднано золотистими радісними кольором та світлом. Варто зазначити, що цей натюрморт один з найбільш відомих полотен Базилевського.

Якщо попередній натюрморт розкриває історію із надихаючим та багатообіцяючим майбутнім, що ось-ось відбудеться, бо все вже є інструменти для наукових відкриттів, записи, розрахунки та весна за вікном. То це полотно

¹Див. Додаток 27.

²Див. Додаток 28.

криє в собі особисті таємниці, філософію автора щодо життя, її яскравих моментів та швидкоплинності.

Зовсім в іншому плані написаний натюрморт з кавуном, де він використовує стриманий, навіть мінорний колорит. Немає характерної для письма художника розмашистості, поліхромної колористичної гами. Картина побудована на введенні деякої символіки в композицію. Помітний синій фон відтіняє розрізаний та неповний кавун, який хоч й створює присутність третьої причетної особи, але відвертою яскравістю говорить про невідому глядачам скорботу та тугу. Ледве помітні, окремо розташовані яблука та квіти, розповідають про самотність і якусь приреченість предметів.

Теплом та насиченістю сповнених сонцем фруктів нагадує натюрморт «Персики та виноград»¹ про рідний Базилевському Кримський півострів. Композиційно сплітаючись, кожний окремий предмет вражає реалістичністю, а художник переконливістю. Крим виховав та збагатив митця, як і зображені соковиті дари природи. Живопис цієї праці містить дивовижне поєднання лірики та щемливих нот ностальгії та спогадів за кримськими рідними місцями.

Таким чином, кожний з вибраних натюрмортів розповідає про важливі для Івана Базилевського складові його життя та творчості. Вони розкривають здатність відображувати ідеали окремого часу, розуміння важливості наукових досягнень та прагнення до пізнання. В другому варіанті натюрморт знайомить із внутрішніми роздумами та філософією Івана Базилевського, з внутрішнім світом особистості художника. В іншому ж випадку, знайомить із художником, який здатний до експериментів, наприклад, із колористичною гамою, фактурністю, композиційним рішенням. Та останній натюрморт розкриває невід'ємну частину, як життя, так і творчості художника, в яких Крим – не лише географічна площа.

Творчість Івана Івановича різножанрова, хоча митець надає перевагу пейзажному мистецтву. Але поруч з пейзажами майстерно виконує і натюрморти. Щирість і реалістична тенденція в майстерності дозволяють йому

¹Див. Додаток 29.

створювати полотна життєстверджуючі, в яких прославляється духовність дарів природи. Його натюрморти відрізняються яскравим, цільним колоритом та вільним мазком. Предмети в натюрмортах написані з великою натхненністю, точністю та передачею кожної окремої форми, забарвлення та фактури – всього, що «живе» та відчуває себе комфортно в форматі полотна.

Предмети в натюрмортах Базилевського без прямого зображення людини, містять в собі невидимий з першого погляду образ художника: його характер, задум, настрій. Натюрморт обов'язково має скриті символи, закладені художником. Предмети за участі глядачів та дослідників набувають нових значень, при детальному розгляді можна простежити певну історію.

Таким чином, в ході вивчення життєвого та творчого шляху українського художника Івана Івановича Базилевського розкривається багатогранна особистість митця, який зробив значний внесок у художню спадщину Криму та Донецького регіону.

Через аналіз творчості різних років Івана Базилевського розкривається і багатогранність українського мистецтва середини XX – початку XXI століть. Художник, який зберіг традиції кримської художньої школи, збагатив загалом українське живописне мистецтво. Сам художник багатогранний, працює з різними матеріалами, техніками, але й в творчості розкриває колорит двох регіонів, сплітаючи у власних творах переосмислені елементи традицій.

Вивчення художніх творів, що оспівують кримські сюжети, дозволило зробити висновок, що ці твори зосереджують в собі враження дитинства. Аналізуючи усні спогади митця стає також очевидним тісний зв'язок дитинства та зображеного. Художник чуттєвими мазками вкладає в пейзажі аромати з присмаками чебрецю, полину, волошки, лаванди та троянди. Друг Івана Базилевського О. Плуталов говорить: «Вдивляючись в роботи І.Базилевського, переконуєшся в тому, що кожна з них є органічною частиною його самого. Вони – його настрої і почуття, мрії, плід допитливої думки, його ставлення до життя, оцінка пережитого, розуміння її процесів. У творів художника стає очевидним важкий і змістовний, творчий, повний життєствердження шлях, і

мимоволі переймаєшся особливим почуттям поваги і радості спілкування з цією людиною»¹.

Яскраво простежуються впродовж усього творчого шляху впливи кримської школи в тематиці, колористиці та композиції. Особливе відношення до кримської землі, по-перше М. Барсамова, а потім і викладачів художнього училища, як вже зазначалося, сформувало художника.

Впродовж активної творчої праці тематика художніх творів відрізнялась. Це було зумовлено історичними чинниками та особистісно-психологічним баченням та сприйняттям світу художника.

Важливу роль відігравало також оточення, навколишнє культурно-мистецьке середовище. Так, з переїздом до Донецького регіону в 1961 р., І. Базилевський мав можливість познайомитися із специфікою цього краю, яку він сприйняв та вводить у власні твори. Цей великий краматорський період характеризується зміною регіону проживання та значною зміною впродовж творчості в тематиці художніх творів. З'являються індустріальні мотиви в живописі, точнішим стає розуміння кожного окремого сюжету, і пізніше пейзажів, природи цього краю. Його творча спадщина досить різноманітна як за сюжетно-тематичним вираженням відчутих і побачених образів навколишнього світу, так і відтворенням у в різних техніках та видах образотворчого мистецтва.

¹ Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись, графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки. Донецк.

ВИСНОВКИ

Образотворче мистецтво в сучасному історико-культурному просторі відіграє важливе значення для пізнання історичного минулого і розуміння сучасної дійсності, закладає та зберігає духовні цінності народу. Творчість художника досить яскраво віддзеркалює не лише почуття нації, ідеї художника, але і суспільні ідеали.

Під час роботи з дипломною роботою, вдалося зібрати та проаналізувати інтерв'ю з І. І. Базилевським. Інтерв'ю дозволяє простежити інтонації, тобто виокремлення головних думок, основних ідей. Під час запису інформації у І. І. Базилевського було менше можливості обдумати певні відповіді, роздуми, тобто матеріали мають більш достовірний характер.

Завдяки детальному розгляду життєвих подій, який дозволяє простежити багато цікавих елементів, спогадів можна відчувати специфіку цих джерел. Спогади І. Базилевського, які були записані у вигляді інтерв'ю іноді можуть відрізнятися залежно від часу записів, настрою художника і т.д.

Художня творчість Івана Івановича Базилевського досить різнобарвна в різних видах образотворчого мистецтва, що дозволило представити світ різноманітними образами та різними художніми засобами.

В даній роботі автор приділив увагу дослідженню біографії та творчого шляху І. І. Базилевського, що дозволило усвідомити його внесок у мистецьку спадщину України і розкрити різні грані його творчості і діяльності, а також доторкнутися до світу глибокої та світлої душі людини, яка знайшла відображення у його творах.

Проведений аналіз дозволив зробити висновок, що життя художника І.І.Базилевського в усіх сферах нерозривно пов'язано з Кримським півостровом. Крим – це рідне місце, в оточенні якого проходило дитинство та професійного мистецького становлення Івана Івановича. Життєві погляди, які формувалися саме в Криму, стають основними на життєвому та творчому шляху.

Базилевський згадує себе, нерозривно із кримською природою, яка також виховувала та збагачувала внутрішній світ митця.

На становлення художньої манери І. І. Базилевського мала доволі міцні впливи кіммерійська школа живопису. Базилевський мав можливість з ранніх років знайомитися, сприймати та аналізувати твори представників кримської живописної школи. Звісно, розглядаючи творчий доробок митця стає очевидним міцний зв'язок українського живописця із кіммерійською землею, що виховала художню школу в географічній специфіці.

Як вже зазначалося, в творчому доробку, з понад чотирьох тисяч живописних полотен яскраво та гідно виокремлюються пейзажі тематично пов'язані із Кримом, а точніше, із східною її частиною. В творах Базилевського відчуються особливі стани чистого відношення художника до «матері-природи», які він точно відчув ще за часів навчання в художній студії Барсамова та проніс через весь спектр життєвих подій.

Саме ця особливість душевної гармонії із землею, з багатою історією, що сповнена сонячного тепла виокремлює художників в окрему школу. Це відчуття являється характерним і для творчості Базилевського.

Велику роль у формування творчої манери митця відіграв Донецький регіон зі своєю історичною специфікою. В творчості художника починають з'являтися індустріальні мотиви та цілісні сюжети. Також однією із основних сюжетних тем в творчості Базилевського стає пейзаж, що характерно для представників кіммерійської школи живопису. Художник зазначає: «Образ природи, для мене — молитва, з якою я кожен раз приступаю до роботи, пов'язаної з будь-якою формою духовності»¹.

І. І. Базилевський в творчому житті згадує кримські сюжети. Йому, як дитині Кримського півострову необхідно повертатися до рідних місць. А як художнику, йому необхідно відтворювати його на полотні. Кожну свою працю він створював із світлою думкою про те, що він зможе доторкнутися до глядача

¹Записки різних часів з щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.

промінцем мазку пензля. В творчості Базилевського, не завжди свідомо, але з'являються сліди Криму, як художньої школи.

На основі вивчених джерел та літератури з даної теми, автор праці дійшов висновку, що митець в процесі своєї творчої діяльності доклав багато зусиль для розвитку сучасного образотворчого мистецтва України. Було досліджено творчість І. Базилевського, що пов'язана з різними регіонами України та виокремлено основні періоди, етапи творчості митця.

Поставлена автором дипломної роботи мета вивчення життєвого та творчого шляху художника, визначення впливу історико-культурного середовища та інших чинників на життєвий та творчий шлях художника, та на основі узагальнюючого аналізу визначити внесок митця у розвиток мистецької спадщини України, була досягнута.

Автор дипломної роботи виявив та зібрав опубліковані матеріали з даної теми, виявив джерельну базу, основу яких склали безпосередньо художні твори митця, зібрав спогади художника. В процесі написання курсової роботи були досліджені біографічні дані художника та простежені чинники, що впливали на становлення творчої особистості митця. В роботі, на основі зібраних, систематизованих і проаналізованих творів цього циклу, вдалося простежити розвиток творчих поглядів митця.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Афонина Н. Как я брошу Родину, которая кормит и ест меня // Поиск. 2013. №35. С. 8.
2. Валатина Е. Взять деньги за памятники героям у меня не поднялась рука // Поиск. 2007. №3.
3. Галаган Ю. И. Базилевский. «По солнечному Крыму»: Каталог выставки живописи. Краматорск, 1970. 23 с.
4. Записки різних часів із щоденника І. Базилевського. Рукопис. Особистий архів художника І. І. Базилевського.
5. Ишкова Н. Календарь. Краматорск: Стандарт-сервис, 2004. 15 с.
6. Інтерв'ю різних часів. Аудіозаписи. Особистий архів С. Д. Кейс.
7. Клименко Р. Художники Донеччины: Альбом. Донецк, 2004. С. 49-50.
8. Константин Богаевский, Сергей Шервинский. «Приезжайте к нам, к Понту Эвксинскому...». Переписка 1925 – 1939 годов: письма // Крымский альбом: Истор.-краевед. и лит.-худож. Альманах. Феодосия – Москва: Издательский дом «Коктебель», 1997. Вып. 2. С. 238 – 254.
9. Котлярова В. 60 лет победе!: Каталог выставки. Краматорск, 2005. 24 с.
10. Котлярова В. 65 лет Победы: открытки. Донецк, Печатный двор, 2010.
11. Котлярова В. Мы из легенды. Оригинальная графика, эстампы из коллекции Краматорского художественного музея: Каталог выставки к 60-летию освобождения Украины от немецко-фашистских захватчиков. Краматорск, 2004. 19 с.
12. Котлярова В. Рождество -2005: Каталог выставки. Краматорск, 2005. 21 с.
13. Куліненко Л. Український натюрморт ХХ століття. Живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво із зібрання Донецького обласного художнього музею. Каталог. Донецьк, 2012.
14. Куліненко Л. Український натюрморт ХХ століття: Живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво із зібрання Донецького обласного художнього музею: Каталог. Донецьк. 2012. С. 14, 72.

- 15.Пашко Р. И. Базилевский. Живопись, графика, декоративно-прикладное искусство: Каталог выставки. Краматорск, 1978. 27 с.
- 16.Плуталов О. Иван Базилевский. Живопись, графика, монументально-декоративное искусство: Каталог выставки. Донецк: Облполиграфиздат, 1985. 31 с.
- 17.Плуталов О. Иван Базилевский. Каталог выставки. Донецк: Облполиграфиздат, 1985. 24 с.
- 18.Слабоусова А. Иван Иванович Базилевский. Я веду аскетический образ жизни // Восточный проект. 2010. 15 сентября.
- 19.Художники Донеччини: Альбом. Донецьк: Промінь, 2008. С. 42-43.
- 20.Шталь А. Иван Базилевский: «Дворянское происхождения от меня тщательно скрывали родители» // Новости Краматорска. 2010. №32. С. 12.
- 21.Якименко Н. Світ слова. Краматорськ, 2011. 641 с.
- 22.Административно-территориальные преобразования в Крыму. 1783-1998 гг. Справочник / Под ред. Г. Н. Гржибовской. Симферополь: Таврия-Плюс, 1999. 464 с.
- 23.Алексеева Е. Н. Крымское художественное училище имени Н. С. Самокиша и его место в системе художественного образования // Universum: филология и искусствоведение. Декабрь 2016. №12 (34)
- 24.Алексеева Е. Н. Творческие объединения и Союзы художников Крыма начала ХХІ века в контексте формирования региональной художественной школы // Искусствоведение. 3 с.
- 25.Бабкин В. А. 100 самых известных имён Краматорска. Краматорск: Тираж-51. 2008. 369 с.
- 26.Базилевський Іван Іванович // Довідник національної спілки художників України. Київ. 2005. С. 67.
- 27.Барсамов М. С. // Митці України: Енциклопедичний довідник / За редакцією А. В. Кудрицького. Київ: «Українська енциклопедія» імені М. П. Бажана, 1992. 848 с.

- 28.Барсамов М. С. // Художники України: Енциклопедичний довідник / Ін-т проблем сучасного мистецтва АМУ; Редкол.: В. Д. Сидоренко (голова) та ін. Київ: Інтертехнологія, 2006. 640 с.
- 29.Барсамов Н. С. 45 лет в галерее Айвазовского. Симферополь : Крым, 1971. 256 с.
- 30.Барсамов Н. С. Айвазовский в Крыму: очерки об И. К. Айвазовском и художниках Л. Ф. Лагорио, А. И. Фесслере, К. Ф. Богаевском, М. А. Волошине, М. П. Латри. Симферополь: Крым, 1970. 96 с.
- 31.Барсамов Н. С. Богаевский. Художник. 1872-1943. М. : Искусство, 1961. 54 с.
- 32.Басов А. В. Крым в Великой Отечественной войне 1941-1945 / А. В. Басов; АН СССР, Отделение истории. М.: Наука, 1987. 336 с.
- 33.Башенко Р. К. Ф. Богаевский. Москва: Изобразительное искусство, 1984. 294 с.
- 34.Валатина Е. Новый Почетный гражданин // Восточный проект. 2013. 28 августа.
- 35.Волошин М. Культура, искусство, памятники Крыма // Жизнь - бесконечное познание. М.: Педагогика-Пресс, 1995. С. 126.
- 36.Волошина Н. Зорина В. Краматорск. Страницы истории. Харьков: Золотые страницы, 2011. 512 с.
37. Гаевская В. Маршруты юных // Под знаменем Ленина. 1983. 3 марта (№ 27).
- 38.Ганаба С. Символічний простір міста як простір пам'яті // Філософія і політологія в контексті сучасної культури. 2016. №6. С. 4-10.
- 39.Гарин В. Краматорск: город и люди. Краматорск, 2004. 116 с.
- 40.Голубович И. Биография: силуэт на фоне humanities. Монография. Одесса: СПД Фридман, 200. 294 с.
- 41.Голубович И.В. Биографический акт: на острие жизни и письма (соотношение нарративного и экзистенциального измерений) // Філософські пошуки. Вип.ХVII-ХVIII. Львів-Одеса, 2004. С.588-597.
- 42.Гулькова Е. Достояние города// Краматорская правда. 1997. 29 июля.

43. Гут Р. О творчестве в науке и технике // Вопросы психологии. 2007. № 4. С. 130–139.
44. Даниленко Л. О роли Н. С. Барсамова в спасении работ И. К. Айвазовского во время Великой Отечественной войны и охране армянских памятников Крыма [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.matenadaran.am/ftp/data/Banber20/8.L.Danilenko.pdf>
45. Евгеньева А. По солнечному Крыму // За технический прогресс. 1970. 25 июня. (№ 73)
46. Ефремова С. Рядом с великим маринистом // Крымские известия. 16. 08. 2017
47. Загребельна А., Рибальченко А. Почесні громадяни міста Краматорська. Краматорськ, 2019. 49 с.
48. Змиїв А. Дом за 24 часа, «курятник» и другие архитектурные достопримечательности Краматорска // Kramatorskpost. 2016. 25 листопада. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.kramatorskpost.com/%D0%B4%D0%BE%D0%BC-%D0%B7%D0%B0-24-%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%B0-%D0%BA%D1%83%D1%80%D1%8F%D1%82%D0%BD%D0%B8%D0%BA-%D0%B8-%D0%B4%D1%80%D1%83%D0%B3%D0%B8%D0%B5-%D0%B0%D1%80%D1%85%D0%B8%D1%82/>
49. Ильин Е. П. Психология творчества, креативности, одаренности. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://loveread.ec/read_book.php?id=76494&p=2
50. История городов и сел Украинской ССР: в 26 т.: Крымская область. К. : Ин-т истории АН УССР, 1974. 624 с.
51. Карпенко В. Творчество и креативность как психологические феномены // Теоретичні та прикладні проблеми психології. 2013. №2 (31). С. 140-150.
52. Котлярова В. В городском Художественном музее открылась выставка «Донбасс индустриальный». Краматорск, 2007. С. 7.
53. Котлярова В. Война и мир. Удивительные судьбы краматорских художников // Краматорская правда. 2012. 9 мая.

54. Котлярова В. Город и люди в живописи Ивана Базилевского. Краматорск: Меркурий, 2007. С. 71.
55. Котлярова В. Иван Базилевский: живопись, графика, скульптура, декоративно-прикладное искусство: Альбом-монография. Краматорск. 2013. 343 с.
56. Котлярова В. Твори присвячені Лесі Українці у зібранні Художнього музею Краматорської міської ради // Музейний альманах. Донецьк. 2009. 34 с.
57. Крихтенко В. И., Гетман Л. И. Краматорск – мой город – моя родина. Краматорск. 2008. С 4.
58. Крихтенко В., Гетман Л. Чтоб люди сегодня взглянули моими глазами на мир. Краматорск, 2007. 37 с.
59. Крихтенко В., Гетман Л. Я жил в такие времена... Краматорск, 2005. 26 с.
60. Крихтенко В., Мельник Л. Краматорск в 50-е годы. Краматорск, 2012. 144 с.
61. Крым в период Великой Отечественной войны. 1941-1945: сб. документов и материалов / сост.: И. П. Кондранов, А. А. Степанова; отв. ред. М. Р. Акулов. Симферополь: Таврия, 1973. 494 с.
62. Крым. Путеводитель // Симферополь, издательство «Таврия», 1979. 320 с.
63. Крымское республиканское высшее учебное заведение «Художественное училище им. Н. С. Самокиша». – Симферополь: Скиф, 2007. 119 с.
64. Кугушева А.Ю. Образ крымской природы в пейзажах И.К. Айвазовского в литературном творчестве Н.С. Барсамова // Проблемы современной науки и образования. 2016. № 36 (78). 4 с.
65. Лисенко О. Крим у період Другої світової війни: матеріали временних колективів // Крим в історичних реаліях України : Матеріали наук. конф. «Крим в історичних реаліях України: До 50-річчя входження Криму до складу УРСР». К.: Ін-т історії України НАН України, 2004. С. 260-287.
66. Луговская А. Иконы в жизни Краматорска // Восточный проект. 2008. 9 апреля. №15. С. 5.
67. Марченко Н. П. Автобіографія дитинства у межах біографічного дискурсу // Українська біографістика. 2012. Вип. 9. С. 90-109.

- 68.Никитина И. Художественное пространство как категория современной эстетики // Вестник ВГИК. 2013. №16.
- 69.Носенко В. И красота и ... // Поиск. 2002. 1 августа.
- 70.Ноткина А. Ихобъединил Николай Рыбалко. Краматорск, 2018.
- 71.Ноткина А. Легендарный мэтр // Технополис. 2012. 25 апреля. [Электронный ресурс]. Режим доступа: https://tehnopolis.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=2439&catid=59:2011-01-11-21-18-52&Itemid=15
- 72.Обуховская Л. Художник, искусствовед, музейщик, педагог // Крымская правда. 3 декабря 2019
- 73.Пикалов В. В энциклопедии вошли...// Краматорская правда. 2000. 1 января.
- 74.Плуталов О. И мастерство, и вдохновение // Краматорская правда. 1986. 9 января
- 75.Плуталов О. И расцветают красные гвоздики// Социалистический Донбасс. 1978. 2 апреля (№ 65).
- 76.Плуталов О. Мастер // Социалистический Донбасс. 1986. 2 февраля. (№ 23)
- 77.Решетняк А. Художник, руками создающий мир[Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://www.dgma.donetsk.ua/hudozhnik-rukami-sozdayuschiy-mir.html>
- 78.Самойлова Е. Художественные объединения в Крыму в XX – XXI веках. Симферополь: Бизнес – Информ, 2008. 416 с.
- 79.Сидоренко Н. В его мастерской живопись, музыка и поэзия сливаются воедино // Краматорская правда. 2016. 20 января. (№3)
- 80.Сидоренко Н. Главному художнику нашего города – 85 лет! // Краматорская правда. 2020. 16 сентября. (№37).
- 81.Сиренко А. Киммерийская школа живописи. Константин Богаевский и Михаил Латри // Эпоха. Художник. Образ. 2012. Т. 3-4. С. 390-408.
- 82.Слабоусова А. Творческие достижения Ивана Базилевского // Восточный проект. 2010. №37. С. 14.
- 83.Спогади про Сахненка // Неизвестная Дружковка.1998. С. 29-32.

- 84.Суботіна С. Пройде 15-20 років, і ми побачимо жахливу картину духовного занепаду... // Технополис. 2004. Февраль. (№ 8)
85. Темченко М. Жизнеутверждающее творчество // За технический прогресс. 1986. 14 января.
- 86.Темченко М. Пензлем живописця // Радянська Донеччина. 1972. 24 лютого.
- 87.Темченко М. Поиск // Краматорская правда. 1972. 8 марта.
88. Темченко М. Розмаїття // Радянська Донеччина. 1986. 2 лютого.
- 89.Темченко М. Чеканка рассказывает // Правда Украины. 1972. 27 мая.
- 90.Ткачук Т. Детские комплексы во взрослой жизни (Интервью Потапова В., Качалов П.) // Радио Свобода. 2007. 19 января.
- 91.Торопцева А. Проблема психологізму та суб'єктивності его-документів як джерел з історії у поглядах зарубіжних науковців Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Історичні науки. Грудень 2018 №2 (46).
- 92.Чернышева М. Иван Базилевский отметил 85-летний юбилей // Восточный проект. 2020. 16 сентября. (№37).
- 93.Чернышева М. Художник Иван Базилевский: «Военное детство никогда не сотрется из памяти» // Восточный проект. 2021. 5 мая. (№18). С.5.
- 94.Члени Національної спілки художників України: Довідник. Київ, 2003. С.65.
- 95.Члены Союза художников СССР. Справочник. Москва, 1982. С.104.
- 96.Шелест В. Краматорск в лицах // Краматорская правда. 2014. №37. С.2.
- 97.Шталь А. Жизнь заставила. Господь сподобил // Краматорская правда. 2012. № 5. С. 16.
- 98.Штейн С. Методология в искусствоведении [Электронный ресурс]. Режим доступа:http://www.schtein.ru/content/schtein/SCHEIN_Methodology_in_art_studies.pdf
- 99.Якименко Н. Світ слова. Краматорська література в іменах. Краматорськ: Офсет, 2011. 641с.
100. Bruce M. Mackh The Implication of Social Theory and Critical Theoryon the Designation of Objects as Works of Art // Critical Theory and Art. January 6, 2010.

101. Elina Sopo Ivan Konstantinovich Aivazovsky // Art &Athmosphere, Helsinki: Finnish National Gallery. 2013.
102. Erich Seligmann Fromm Sigmund Freud's mission: an analysis of his personality and influence. Harper & Brothers, 1959. 128 p.
103. Erich Seligmann Fromm, Ramon Xirau The Nature of Man (Problems of Philosophy). Macmillan USA, 1968. 343 p.
104. Ian Verstegen A Realist Theory of Art History. New York, 2013. 181 p.
105. Robin George Collingwood The Principles of Art. Oxford University Press, 1958. 347p.
106. Anne D'Alleva Methods & Theories of Art History. London: Laurence King Publishing Ltd., 2005. 192 p.

ДОДАТКИ

Додаток 1.

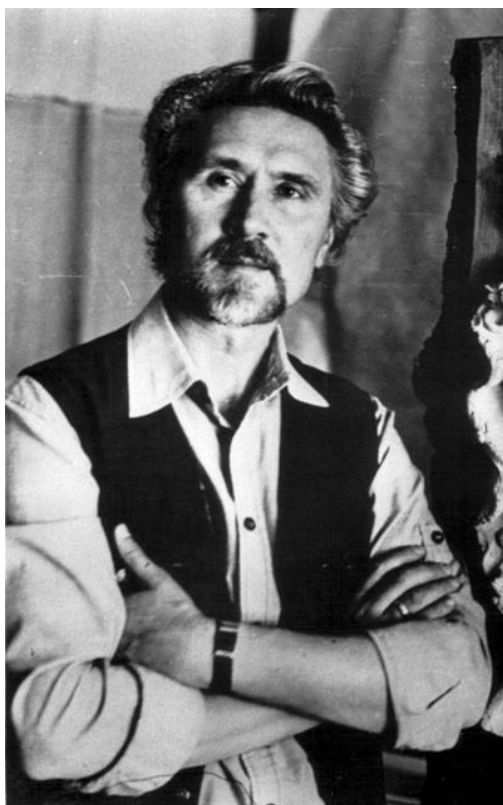

Фото. Іван Іванович Базилевський

Додаток 2.

Батьки І. І. Базилевського

Додаток 3.

В першому ряду третій зліва Кондратенко Петро Афанасійович

Додаток 4.

Фото. Після захисту дипломних робіт. 1956.

Додаток 5.

Фото. М. О. Рибалко та І. І. Базилевський

Додаток 6.

**Атака відбита. 1965.
Полотно, олія. 195x120.**

Додаток 7.

**Висоту відстояли. 1967.
Полотно, олія. 90х130.**

Додаток 8.

**Дан наказ. 1979.
Полотно. Олія. 70х90**

Додаток 9.

**Вісники. 9 травня. 1985.
Полотно, оргал., олія. 80х100**

Додаток 10.

**Ранок Кара-Дага. Крим. 2001.
Полотно, олія. 60х65**

Додаток 11.

**Золоті ворота Кара-Дага. Крим. 2012.
Полотно, олія. 33х29**

Додаток 12.

**Казантип. Малюнок на пам'ять. 1982.
П., олівець. 60х35**

Додаток 13.

Осінній дощ пройшов. 1981

Полотно, олія. 22х32

Додаток 14.

Татарник. Крим. 1985.

Полотно, олія. 42х62

Додаток 15.

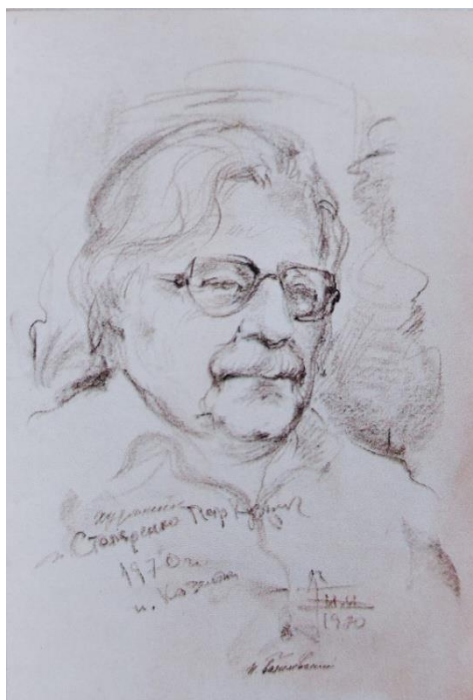
Вежі Генуезької фортеці. Феодосія. 1980
Полотно, олія. 45х65

Додаток 16.

Перед штормом. Казантип. 1990
Полотно, олія. 65х95

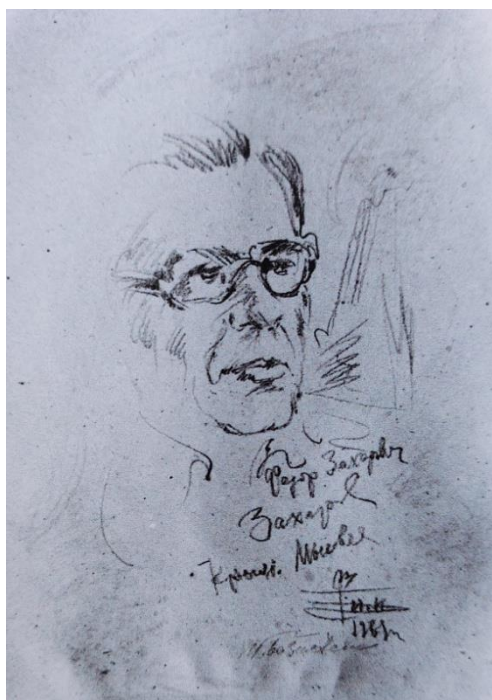
Додаток 17.

Портрет П. К. Столяренко. Із серії «Члени СХ України, делегати V з'їзду художників»

Папір, олівець. 40х30.

Додаток 18.

Портрет. Ф. З. Захаров

Папір, олівець. 70х30

Додаток 19.

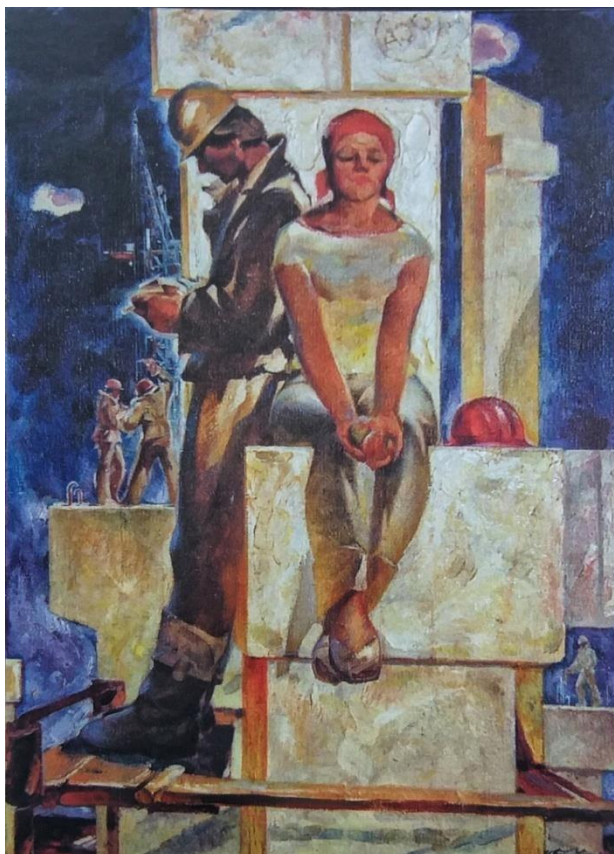
**Зв'язок століть. 1971.
Монументальне карбування. Алюміній. 200x1000**

Додаток 20.

**Ми будуємо. Асфальт. 1967.
Полотно, олія. 86x167**

Додаток 21.

**Двоє. 1980.
П., олія. 90х60**

Додаток 22.

**СлавДРЕС будується. 1976.
Оргал., олія. 90х108**

Додаток 23.

**Котлован – передній край землі залізної. 1975.
Полотно, олія. 205х198**

Додаток 24.

**Осінній парк. 1973.
П., олія. 90х101**

Додаток 27.

**Верба весняна. 1966.
Полотно, олія. 72x125**

Додаток 28.

**Півонії. 2009.
Оргал., олія. 70x45**

Додаток 29.

**Персики та виноград. 1984.
Оргал., олія. 32х33**

Додаток 30.

Бюст Т. Г. Шевченко

Кейс С. Д. Життя та творчість художника І. І. Базилевського

У дипломі висвітлюється життєвий та творчий шляхи художника І.І.Базилевського, які нерозривно пов'язані із Кримським півостровом та Донецьким регіоном. Автор розкриває особливості формування особистості художника. Також в даній роботі розглянуті особливості формування творчої манери митця під впливом кіммерійської живописної школи та специфіки індустріального регіону в радянський період.

Ключові слова: І. І. Базилевський, життя та творчість художника, творча манера, Кримський півострів, Донецький регіон.

Keis S. D. Life and work of the artist Ivan Bazilevsky

The diploma covers the life and creative paths of the artist Bazilevsky, which are inextricably linked with the Crimean peninsula and the Donetsk region. The author reveals the peculiarities of the formation of the artist's personality. Also in this work the peculiarities of the formation of the artist's creative style under the influence of the Cimmerian school of painting and the specifics of the industrial region in the Soviet period.

Keywords: Ivan Bazilevsky, life and work of the artist, creative style, Crimean peninsula, Donetsk region.